

JOK-BLADET

2 - 2004

Text/innehåll där ej annat anges:
Olle Bernard (2004.08.31)
E-mail: o.bernard@telia.com
Distribution: Göran Lettstrand
JOKs hemsida: home.swipnet.se/jok

JOKs "EGEN" DOPPING HÄCKAR ÅTER PÅ JÄRVAFÄLTET

Den 29/6 visade äntligen det svarthakedoppingpar, som under en tid setts vid ett bo i norra Ravalen, upp två st ungar. Och detta är naturligtvis alldeles särskilt glädjande, att JOKs "egen dopping" äntligen återkommit till Järva-fältet.

Senast svarthakedoppingar häckade på Järva-fältet var 1991, då ett par lyckades få en unge flygg vid Säbysjön.

Under 1960-talet, då JOK bildades, var svart-hakedopping relativ vanlig i vårt område och i JOKs förteckning över Järva-fältets fåglar,

daterad 1968, framgår att svarthakedopping då häckade i bl a Ravalen, Säbysjön (ca 20 par) samt vissa år vid Djupan.

Med denna bakgrund upplevdes säkert utformningen av klubbemblemet, med en svarthakedopping, som tämligen självklart vid bildandet av JOK år 1961.

Nu får vi hålla tummarna och hoppas på att årets lyckade häckning vid Ravalen inte skall utgöra en enstaka händelse, utan att kommande år medför ytterligare häckningar, och detta gärna i flera av områdets sjöar.

IGELBÄCKEN- nytt naturreservat i Järfälla kommun

Inför sommaren presenterade Järfälla kommun ett förslag till ett nytt naturreservat på Järva-fältet.

Det nya reservatet, namngivet till "Igelbäckens naturreservat i Järfälla", omfattar den del av Igelbäcken som ännu saknar skydd inom Järfälla kommun. Med detta avses i princip Igelbäckens sträckning över flygfältet, dvs från det nuvarande naturreservatets gräns norr om flygfältet fram till Akallavägen och gränsen mot Stockholms kommun.

I månadsskiftet juni/juli redovisade JOK klubbens synpunkter beträffande det nya naturreservatet i ett remissvar till Järfälla kommun.

I remissvaret framförde JOK att vi ser mycket positivt på att Järfälla kommun skapar det nya naturreservatet.

JOK, och många med oss, har under åtskilliga år arbetat för att Igelbäcken skall skyddas med hjälp av ett naturreservat.

JOK hoppas också att övriga kommuner som Igelbäcken passerar på sin väg till Edsviken, och där bäcken tyvärr fortfarande saknar skydd, snarast tillför det av många önskade skyddet. Med ett skydd av Igelbäcken och dess närområde garanteras förhoppningsvis för all framtid den nödvändiga sk gröna kilen ("Järvakilen") in till Nationalstadsparken.

JOK önskade naturligtvis i sitt svar att den skyddade zonen vid Igelbäcken kunnat utföras ännu större än vad Järfälla kommuns förslag redovisar.

JOK anser i sitt remissvar dessutom att Järfälla kommun skall arbeta för att införliva Hästa klack och Ålsta backe i det nya naturreservatet eftersom vi anser att dessa båda områden hyser naturvärden som definitivt är tillräckligt höga för att vara värda ett naturreservatsskydd.

JOK-larmet, glad nyhet för norra Järvas artintresserade, se sida 29.

JOK 2/2004

På grund av Järfälla kommuns utbyggnadsplaner i området söder om Säbysjön har JOK medverkat till följande upprop, vilket överlämnades till Järfälla kommuns samtliga politiker i mitten av juni:

Upphäv inte strandskyddet vid Säbysjön och tillåt inte bebyggelse vid naturreservatets gräns!

Denna uppmaning kommer från Naturskyddsföreningen samt från föreningarna Järvafältets Ornitologiska Klubb och Föreningen Rädda Järvafältet och riktas till samtliga politiska partier representerade i Järfälla kommunfullmäktige.

I samrådsförslaget för detaljplan över Flottiljområdet vid Barkarby flygfält föreslås att strandskyddet upphävs för delar av området för att tillåta bebyggelse. Bebyggelse föreslås också omedelbart vid naturreservatets gräns och andra områden med höga naturvärden. Enligt förslaget skall 300 lägenheter byggas och ett område avsätts för externhandel. Vi har den bestämda uppfattningen att samtliga bostäder kan inrymmas inom området utan att strandskyddet behöver upphävas eller bebyggelse uppföras omedelbart vid naturreservatets gräns.

Järvafältets naturreservat bildades främst för att reservera området för friluftsliv och andra sociala ändamål. Genom betydande ideella arbetsinsatser och stora ekonomiska investeringar av Järfälla Kommun har reservatets naturvetenskapliga värden ökat mycket på senare år och Säbysjön har nu blivit en av Upplands förnämsta fågelsjöar.

Ålsta torrbackar och området där omkring har stora naturvärden. Där finns också kommunens kanske äldsta fornlämningar.

Värdena i dessa båda områden hotas starkt om förslaget till detaljplan antas. Vi kräver därför att detaljplaneförslaget ändras så att Säbysjöns strandskydd inte behöver upphävas och bebyggelse inte heller tillåts omedelbart på känsliga områden i direkt anslutning till naturreservatet.

Vill du besöka dessa områden, tag gärna med dig familjen, och bilda dig en egen uppfattning tag kontakt med: Claes Göran Pettersson, tel 583 569 46.

Med vänliga hälsningar,

Mårten Wallberg
Ordförande
Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Olle Bernard
Vice Ordförande
Järvafältets Ornitologiska Klubb.

Claes Göran Pettersson
Ordförande
Naturskyddsföreningen i Järfälla

Magnus Nilsson
Ordförande
Föreningen Rädda Järvafältet

FLOTTILJOMRÅDETS FORTSATTA UTVECKLING

Från slutet av augusti, alt. början av september, skall den i princip färdiga utbyggnadsplanen för Flottiljområdet ställas ut på någon offentlig plats i Järfälla kommun.

Då kommer det att visa sig om t ex ovan redovisade upprop tillsammans med andra försök i olika former påverkat politikerna till någon förändring av tidigare förslagna byggplaner.

Har man lyckats planera om området så att man inte tvingas till att kränka Säbysjöns strandskydd?

Då denna text skrivs, i mitten av augusti, upplever tyvärr inte undertecknad något som tyder på att Järfälla kommun kommer att förändra sina byggplaner.

Man fortsätter förmodligen med Flottiljområdet enligt tidigare redovisad omfattning, d v s med bebyggelse innanför Säbysjöns strandskydd och därmed huskroppar alldeles in på naturreservatsgränsen.

Byggstarten för Flottiljområdet var från början utsatt till våren 2004, men p g a olika skäl kunde inte detta genomföras. Förväntad byggstart lär väl i stället ske under våren 2005.

NORRA JÄRVAFÄLTETS "SKYDDADE" SKOGAR

Då Järfälla och Sollentuna kommun bildade naturreservaten på norra Järvafältet framgick det att reservatens skogar till stora delar skulle omfattas av s k skogsbruk.

En mindre areal, ofta utspridda i små enheter, lämnades för s k fri utveckling.

I Järfällas kommuns skötselplan gällande för sin del av naturreservatet redovisas bl a att skog på produktiv mark skall skötas med förlängd s k omloppstid. Med detta avser man att slutavverkning av gran kan tillåtas vid ca 100 års ålder och av tall vid ca 120 år.

Undertecknad anser däremot att skog som nått så ansevärd hög ålder generellt aldrig borde bli aktuell för skogsbruk/avverkning och detta absolut inte inne i ett storstadsnära naturreservat.

JOK har allt sedan naturreservaten skapades haft en ständigt pågående diskussion angående skötseln av reservatens skogar, främst gällande omfattningen av avverkning och gallring. JOKs målsättning har hela tiden varit att få en ökad areal av skogen avsatt för fri utveckling, något som vi generellt anser bör gynna områdets fågelfauna.

JOK anser dock att man på lämpliga områden avlägsnar barrskog för att istället gynna lövskog och därmed de fågelarter som föredrar just sådan.

Vi önskar även att strandskog, innehållande asp, al, sälg o s v, inte skall ersättas med granskog, i likhet med att vi inte vill att t ex gran tar över så att områdets värdefulla ek- och hasselbestånd "skuggas ihjäl".

JOK har inte heller motsatt oss att man utvecklar vissa skogsområden med målsättningen att

skapa variation i skogarnas utseende och sammansättning. Varierade skogstyper medför möjlighet för flera fågelarter att leva där.

JOK inser och accepterar således att skogsbruk ibland erfordras för att t ex gynna lövskog och strandskog.

Skogsbrukets målsättning och omfattning skall dock enligt JOKs uppfattning ske efter omsorgsfull värdering av förväntat resultat. Avverkad skog är svår att ersätta.

Under åren har arealen skog som skall lämnas för s k fri utveckling ökat, vilket upplevs positivt och möjligen utgör ett resultat av JOKs agerande.

Hansta naturreservat, som bildades av Stockholms kommun i slutet av 1990-talet, omfattas till allra största delen av skog. Här har man valt att låta nästan hela området lämnas för s k fri utveckling. De i princip enda skogsområden som skall "skötas" är de ek- och hassellundar som är belägna i områdets södra/sydvästra del, d v s närmast Djupandalen.

Diskussionerna har under åren som sagt varit många beträffande skötseln och utvecklingen av norra Järvafältets skogar. JOKs målsättning har naturligtvis varit att Järvafältets skogar skall utgöra en bra häckningsmiljö för så många skogslevande fågelarter som möjligt.

Med exakt samma målsättning har Skogsstyrelsen presenterat flera intressanta rapporter beträffande fågelfaunan i skogsmiljö. Utifrån Skogsstyrelsens aktuella rapporter har författaren och Sveriges Ornitologiska Förening s k "Fågelvakt" Mats Forslund redovisat följande generella slutsatser:

FÅGELFAUNAN I OLIKA SKOGSMILJÖER – en studie på beståndsnivå

Text: Mats Forslund

- En ökad lövandel i ett skogsbestånd gav fler fågelarter och en ökad fågeltäthet.
- En blandning av många trädslag gav fler fågelarter och en ökad fågeltäthet.
- Viktiga trädslag för fågelfaunan var asp, gråal, hägg och sälg. En ökad mängd av dessa gav fler fågelarter och en högre fågeltäthet.
- Trädens höjd påverkade inte antalet fågelarter eller fågeltätheten men den avgjorde vilka fågelarter som kunde finnas där.
- En tät siktthet ökade antalet fågelarter och fågeltäthet.
- En ökad mängd död ved gav fler fågelarter och en ökad fågeltäthet.
- En ökad area gav fler fågelarter.
- Oröjda och ogallrade bestånd hade fler fågelarter och en högre fågeltäthet än röjda och gallrade sådana.

Skogsstyrelsen lämnar genom författaren (Mats Forslund) följande rekommendationer till en skogsbrukare för att få fler fågelarter och en ökad fågeltäthet:

- En hög andel lövträd.
- En hög andel asp, gråal, hägg och sälg.
- En tät siktthet*.
- En stor mängd död ved.

*Kommentar från JOK-bladets redaktör.

För att uppnå/bevara en ökad siktthet bör man försöka minska och ofta helt avstå från att gallra lägre vegetation som t ex buskar. En tät vegetation på lägre nivå är synnerligen viktig för många fågelarter. Detta för boplacering, födosök samt som skydd vid attacker av t ex predatorer. En väl gallrad skog kan för många uppfattas som mycket vacker, men någon god förutsättning för en omfattande och artrik fågelfauna utgör den emellertid inte.

FANTASTISKT DOPPINGÅR PÅ NORRA JÄRVA

År 2004 kommer vi att kunna lägga till handlingarna som ett av de bästa doppingåren på Järvafältet på åtskilliga år. Vid Ravalen och Säbysjön noterades ett häckningsresultat för doppingar som var otroligt positivt.

Skäggdopping häckade med 7-8 par i vardera sjön, vilket är mer än dubbelt så många par som varit normalt under de senaste åren. Dessutom hade flertalet par stora kullar, ofta med 4 ungar, och några problem med att mata upp dessa ungar till flygg ålder tycks inte ha förekommit. Normalt brukar skäggdoppingungarnas smått hysteriska tiggläten ligga som en ljudtapet över södra Säbysjön, men i år har man oftast sett dessa ungar ligga helt stilla och tysta. Förmodligen helt proppmätta. Tillgången på föda, d v s fiskar i lämplig storlek, bör således ha varit riklig.

Smådopping, som under år 2003 för första gången häckade framgångsrikt på norra Järvafältet, återkom till både Ravalen och Säbysjön under år 2004.

Lätet av spelande smådoppingar var under våren och sommaren så vanligt förekommande att det t o m utgjorde ett av sjöarnas s k karaktärsäten.

Vid Ravalen fanns spelande smådoppingar tämligen stationärt i södra delen, östra delen (Pommernparkeringen) samt vid västra sidan av sjön. Vid Säbysjön uppträdde smådoppingarna framför allt vid södra delen av Säbysjön.

Häckningsresultatet ser hittills (i slutet av augusti) mycket bra ut. Vid södra Säbysjön har fyra kullar konstaterats och vid Ravalen har minst åtta st årsungar observerats.

Svarthakedopping, JOKs "egen dopping", häckade efter 13 års frånvaro åter på Järvafältet. Den lyckade häckningen vid Ravalen redovisas på JOK-bladets förstasida.

Vid en studie av äldre handlingar framgår det att antalet häckande skägg- och svarthakedoppingar var ännu fler under 1960- och början av 70-talet.

Enligt JOKs förteckning daterad 1968, redovisas att svarthakedopping då häckade med ca 20 par i Säbysjön. Dessutom häckade arten vid den tiden i Ravalen och även vissa år i Djupan.

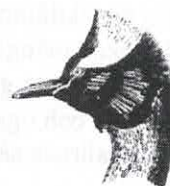
Svarthakedopping har ju sedan de för arten gynlene tiderna under 1970- och 80-talet noterats för en allmän tillbakagång över hela landet. Under det senaste decenniet har dock en viss ökning av antalet häckande svarthakedoppingar skett. Detta ofta vid s k skapade vatten typ viltvatten och golfbanedammar.

Skäggdopping häckade enligt JOKs "Ornitologiska undersökning av Säbysjön -1970" med ca 15 par i Säbysjön.

Antalet häckande svarthakedoppingpar var då enligt denna undersökning ca 15 st.

Den 16/5 2004 kunde man samtidigt observera **4 st doppingarter** i Ravalen då sjöns häckande smådoppingar, svarthakedoppingar och skäggdoppingar fick sällskap av en gästande **gråhakedopping**.

I Sverige finns ju ytterligare en doppingart, **svarthalsad dopping**. Denna art har dock ännu inte häckat på Järvafältet, men har enligt JOKs förteckning från 1968 observerats vid två tillfällen. Detta år 1947 och 1950 - båda gångerna vid Säbysjön.

SKRATTMÅSKOLONIN år 2004

Skrattmåskolonin vid Säbysjön fortsätter att vara en av landets allra största, trots att kolonin minskade något i storlek under år 2004.

Under 1960-talet och fram till mitten av 1980-talet, samt åren 1989-92, häckade 150-300 skrattmåspar vid södra Säbysjön.

Måsarna saknades emellertid under flera år på 80- och 90-talet, men efter den lyckade restaureringen av Säby strandäng som påbörjades hösten -95, återkom skrattmåsar.

Åren 2001 och -02 var kolonin hittills som störst och då häckade 2200-2300 par på lokalen. Även åren 1999 och 2003 var kolonin rejält stor med ca 2000 par.

Häckningsresultatet har dock varierat något och allra flest flygga ungar, ca 2000 st, noterades år 1999.

Antalet flygga ungar är naturligtvis beroende på kolonins storlek men också på födotillgång, vattennivåer, väder, störningar, predatorer m m. Under år 2003 påverkades häckningsresultatet i mycket hög grad av att en räv nyttjade måskolonin som ett mycket välfyllt skafferi.

Det upplevdes som att räven fanns ute på kolonins öar i princip under hela dygnet och inte alltför sällan sågs den med käften fylld med måsungar springa iväg mot en lya och hungriga ungar. Rävens jakt innebar, förutom att många måsungar blev rävmat, dessutom för måsarna att dessa tvingades till att ägna mycken tid åt att försvara sig och sina ungar, tid som i stället skulle ha nyttjats till att "hämta" mat åt ungarna. Totalt medförde rävens aktivitet i kolonin, då måsungar blev rävmat och tiden till att skaffa mat till måsungar begränsades, att antalet flygga ungar minskade med ca 50% jämfört med åren 1999-2002, d v s de år som måskolonin var av ungefär samma storlek som år 2003.

Under häckningssäsongen år 2004 minskade Säbysjöns måskoloni med några hundra par, vilket kan vara en följd av rävens angrepp på kolonin, något som ledde till en dramatisk minskning av antalet flygga ungar.

För att försöka förbättra måsarnas situationen breddades under hösten -03 kanalerna mellan Säby strandängs fastland och kolonins öar rejält. Syftet var att om möjligt få räven att tveka inför de något längre simturerna ut till kolonin. Åtminstone hoppades vi att räven inte skulle känna för att göra dessa simturer lika ofta som ifjol.

Våra förhoppningar gällande rävens tvekan för lite längre simturer infriades till viss del under våren 2004. Räven avstod emellertid inte från måskolonin utan valde i stället att attackera denna söderifrån, d v s från Jägarkullen. Härifrån kunde den nå fram till kolonins södra del utan att tvingas simma över de bredaste kanalerna.

Under häckningssäsongens inledning kunde vi därmed med olust konstatera hur räven dammsög kolonins södra öar. Ägg och små ungar försvann, vilket naturligtvis spolierade häckningen för många av kolonins måsar.

JOK valde, att så snart som vi insåg att räven även i år skulle utgöra en stor plåga för måsarna, och därmed kanske tvinga dessa att lämna Säbysjön, att kontakta Länsstyrelsen för att få reda på hur deras ansvariga för faunavård såg på den uppkomna situationen.

Eftersom skrattmåskolonin är en av landets största och att åtgärder med breddade kanaler utförts, samt kunskapen om en skrattmåskolonis positiva inverkan på andra fågelarter i det aktuella området, beslutade Länsstyrelsen mycket snabbt, på bara någon timme, att tillåta skyddsjakt på den aktuella räven. Järfälla kommun tillstyrkte skyddsjakten.

Ödet kom emellertid att spela in på ett sätt som gynnade måsarna och sannolikt många andra fåglar som häckar vid Säby strandäng. Torsdagen den 20/5 observerades, som det kom att visa sig, räven för sista gången jagande i måskolonin. Under följande vecka (V22) fann Järfälla kommuns viltvårdare en trafikdödad räv (hona) på E18 väster om Säbysjön. Efter denna tidpunkt (V22) sågs ingen räv jaga i måskolonin och någon skyddsjakt behövde därmed aldrig genomföras.

Häckningssäsongen 2004, då ca 1500 par häckade på Säby strandäng, resulterade i att minst 1000 ungar blev flygga. Ett antal som är högre jämfört med år 2003, trots att antalet skrattmåspar var något färre i år.

Skrattmåsar ökade vid Råstasjön

Vid Råstasjön häckade under år 2004 närmare 100 par skrattmåsar, vilket är en tydlig ökning i jämförelse med de senaste åren.

Antalet häckande skrattmåsar tycks i år även ha ökat vid Hjälsstaviken och i Angarnsjöängen.

DVÄRGMÅSAR – sensationellt många på Järva

Under våren 2004 fick vi uppleva att dvärgmåsar besökte norra Järvafältet i ett antal som vi aldrig tidigare ens varit i närheten av.

Under åren 1996 till 2002 observerades totalt 14 st dvärgmåsar i området, samtliga vid Säbysjön.

År 2003 utgjorde fram till i år det överlägset bästa året för dvärgmåsar på norra Järvafältet eftersom det då sågs 13 st dvärgmåsar. Samtliga även då vid Säbysjön.

Vid ett försök till att redovisa ännu äldre observationer av dvärgmåsar på Järvafältet, dvs före 1996, har undertecknad hittills endast lyckats finna en enda obs av en dvärgmåsa, vilken sågs vid Säbysjön år 1985.

I JOKs gamla sammanställning från 1968 finns arten ej noterad och således ej observerad på Järvafältet fram till denna tidpunkt.

Våren 2004 bjöd på sensationellt många dvärgmåsar i vårt område. De första dvärgmåsarerna provianterade vid Ravalen (8-9 st) och vid Säbysjön (ca 15 st) den 3/5.

Under perioden 3/5-21/5 observerades dvärgmåsar nästan dagligen vid Ravalen och/eller vid Säbysjön.

Dagar med större antal dvärgmåsar:

6/5- Ravalen 8+2+2+4 ex. (GF,MW,BS,KS,RJ). Säbysjön totalt 19 ex. (MW,NJ,BH mfl).

7/5- ca 20 ex. sträckte i en grupp över södra Säbysjön (OB,GL,IE).

3 ex. rastade vid Ravalen (JW).

9/5- Vid Ravalen observerades 10 ex. på förmiddagen (JOK), 15 ex. på eftermiddagen (JOK) samt otroliga 42 ex. under kvällen (JW). Dessutom 10 ex. vid Säbysjön (TC,MG).

Hur många individer av dvärgmåsar som under våren observerades på norra Järvafältet är naturligtvis omöjligt att exakt ange.

Via rapporterna hos bl a "Svalan", och ett försök till att undvika dubbelräkningar, kommer man förhoppningsvis relativt nära sanningen.

Vid summeringen visar det sig då att **antalet dvärgmåsar, som besökte norra Järvafältet våren 2004, var 130-140 st.**

Ett otroligt stort antal för området.

Detta i synnerhet med bakgrund av att det fram till våren 2004 endast hade observerats totalt max 30 st dvärgmåsar i området.

Finns det då någon möjlig förklaring till denna "invasion"?

Dvärgmåsen har under 1990-talet ökat kraftigt i norra Norrland (SOF 2002. *Sveriges fåglar*), vilket naturligtvis förbättrat chansen till att få se arten i vårt område under sträcktid.

En annan orsak, och förmodligen den mest avgörande till det stora antalet observationer av dvärgmåsar under våren 2004, var nog vädersituationen.

En relativt lång period med ostliga vindar, dock ej särskilt starka, tycks ha påverkat dvärgmåsarerna så att de valde en flyttväg något innanför kustlinjen.

Samtidigt med det stora sträcket med dvärgmåsar noterades även betydligt fler sträckande silvertärnor än normalt i vårt område.

Något som kan stärka antagandet att det var väderförhållandet som gjorde att såväl dvärgmåsar som silvertärnor sträckte i betydligt större antal över inlandet, typ Järvafältet.

MINKFÅNGST VID SÄBYSJÖN

Under den gångna vintern (2003-04) fångades totalt 4 st minkar vid Säbysjön. Av dessa togs 3 st vid Rocksta och 1 st vid 30-meterskärret. Vid Säbysjön upptäcktes under vintern och våren endast något enstaka minkspår och under häckningssäsongen observerades inte en enda mink. Åtminstone inte vad undertecknad känner till.

Det mångåriga arbetet med att minska och helst avlägsna minken från Säbysjön har varit mycket framgångsrikt, vilket tveklöst gynnat områdets fågelfauna rejält.

Då minkjakten återupptogs av Järfälla kommuns viltvårdare vintern 1997-98 fångades minst 13 st minkar vid Säbysjön, följande vinter togs 11 st, men därefter har antalet fångade minkar stadigt minskat.

Det positiva resultatet är naturligtvis stimulerande och målsättningen är givetvis att det även kommande vinter skall sättas ut minkfällor på några lämpliga platser vid Säbysjön.

Om du ser mink, alternativt spår av sådan, är det värdefullt att du rapporterar detta till Olle B så att vi om möjligt kan få minkfällorna omplacerade.

PS: JOK har under senaste vintrarna assisterat Järfälla kommuns viltvårdare vid minkfångsten.

DEN VITA STORKENS BESÖK PÅ JÄRVAFÄLTET den 6/6 2004

Referat av den vita storkens besök på Järvafältet:

11.30-11.45 (ej exakt): Micke Nederman*, Bromma är på väg ut mot Hjärsta. På E18, i höjd med Barkarby flygfält, ser han en stork på rätt hög höjd. Storken rör sig i samma riktning som Micke (d v s ungefär mot norr). Han får intrycket att storken sedan sänker sig och går ner mot "Säbyhållet". Noterbart är att det i norr tornade upp sig mörka regntunga moln. Något som troligen kom att påverka storkens rörelsemönster på Järva.

C:a 11.55: Rolf Kåsjö står vid Väsby sjöäng och håller på att packa på cykeln, när viporna ute på sjöängen börjar varna. Rolf vänder sig därför om och upptäcker att en vit stork går in för landning.

Lars-Erik Sarasniemi har t.o.m. hunnit sätta sig på cykeln, när Rolf börjar skrika "stork, stork" och följaktligen låter bli att cykla iväg. Inga fler skådare dyker upp på lokalen, men några söndagsvandrare får också glädjen att se storken.

Både Lars-Erik och Rolf hann med att ta några foton och därmed dokumentera den rastande storken. Rolf informerar om storken via mobilen till **Olle Bernard**, som tillsammans med flera andra JOKare råkade befinna sig i Angarn.

12.03: Johan Wallin larmar ut storken under lätt sprängmarsch på väg från Midsommarberget till Örstaparkeringen i Angarn

C:a 12.15: Fågeln lämnar från Väsby sjöäng och drar iväg på rätt låg höjd över Hansta (mot SO ungefär).

12.20: Anders Eriksson är på väg till jobbet (Arlanda) på E4-an när han, i höjd med Häggviks-avfarten, får syn på storken kretsandes över Hansta. Han tvärnitar. Efter att ha tagit en del höjd drar sig storken så sakta mot SV. Anders har alldeles innan storkobsen haft kontakt med **Owe Rosengren*** från Uppsala, som är på väg ut från Stockholm City, och ringer honom.

12.30: Owe Rosengren*, med kompisen **Håkan Andersson***, får som sagt telefon från Anders att storken är på väg mot SV och svänger snabbt in mot Kista. De får syn på storken på rätt långt håll i NV och får också intrycket att den är på väg mot SV. Owe larmar ut fågeln på sökarsystemet med lokalangivelse Barkarby flygfält.

12.30: Tom Sandström har precis lämnat av frugan i Kista Centrum (12.23). Eftersom det var en trafikolycka på Hanstavägen, vid krossbanan, åker han Kymlingelänken-E18 mot Barkarby. Vid Shell, Tensta (avtaget mot Spånga Kyrka) får Tom syn på storken som då drar över E18 mot SV.

På tisdagen den 8/6 publicerades en notis i Svenska Dagbladet om den vita storkens besök på Järvafältet. Notisen kompletterades med en bild på storken tagen av **Lars-Erik Sarasniemi**.

Naturligtvis är glädjen mycket stor över storkens besök på norra Järva. Det enda sorgliga var att alldeles för få Järvaskådare fick chansen att njuta av storken.

Varför storken valde att landa just på Väsby sjöäng kan man ju alltid undra. Var det möjligen för att inspektera det storkbo som funnits på lokalen sedan flera år tillbaka. Om boet godkändes förväntar vi oss att storken återvänder tillsammans med sin make/maka kommande vår för att ta boet i besittning.

Vi som missade storken gläder oss rejält åt de som hade lyckan att vara på rätt plats, samtidigt som vi innerligt hoppas, att det inte skall dröja 34 år till att nästa vita stork besöker Järvafältet.

(* Skådare som ännu inte nått fram till ornitologens absoluta högpunkt – att vara JOKare).

Tidigare observationer av vit stork på Järvafältet:

1960, troligen i september- 1 ex. sågs över Eggeby.

1970.05.07- 1 ex. sträckte på hög höjd över 30-meterskärret

(Observerad av bl a Örjan Holm o. Roland Jarvad).

Storkens resa över Järvafältet m m sammanställt av Johan Wallin och Olle B.

"TUTANDE" RÖRDROM I SÄBYSJÖN

Under våren 2004 hördes en rördrom flitigt "tuta" vid södra delen av Säbysjön och vid något enstaka tillfälle sågs fågeln även flyga samt födosöka. Det senare då i 30-meterskärrets norra del.

Rördrom är en art som alltid uppträtt mycket sällsynt på Järvafältet och enligt JOKs förteckningar var rördrom ej observerad i området fram till år 1975.

Under våren 1978 hördes en rördrom under en längre period tuta vid södra delen av Säbysjön. Förmodligen var detta första gången som arten noterades på denna lokal och därmed kanske också på hela Järvafältet.

Därefter har rördrom endast hörts tuta vid några få tillfällen vid Säbysjön (1982, 1996 och 2002).

Arten har dock observerats vid totalt ca 10 tillfällen under såväl vår som höst åren 1990-2003.

Under juli år 2000 uppehöll sig en rördrom vid södra delen av Säbysjön.

Vintern 1995-96 övervintrade en rördrom vid Råstasjön, vilket utgör artens hittills enda kända vinterobservation på Järvafältet.

Vårens individ hördes ivrigt tuta vid Säbysjön fram till mitten av maj. Normalt satt då rördrommen allra längst ner i söder. Ibland hördes emellertid drommen från 30-meterskärret och någon gång även mera norrut i Säbysjön.

Det var inte bara vi JOKare som noterade och hade glädje av rördrommens närvaro vid Säbysjön utan många s k vanliga naturreservatsbesökare uppfattade rördrommens tutande.

Under sommaren sågs en rördrom tämligen ofta flygande vid Säbysjön. Observationerna gjordes både i södra och norra delen av sjön.

Huruvida det rör sig om samma individ, som befann sig "tutande" på lokalen under våren, är tyvärr omöjligt att uttala sig om.

Vill man se positivt på att rördrommen även sågs under sommaren, skulle detta naturligtvis kunna tolkas som att arten häckat vid sjön.

Vid ett tillfälle (18/8) observerades rördrommar vid två tillfällen, detta på ett sätt som gjorde att observatörerna upplevde det som att det troligen var två olika individer rördrom som visade upp sig.

DEN TAPPRA KÄRRSÅNGAREN VID JÄRFÄLLA KYRKA

Om någon fågel har gjort sig förtjänt av någon typ av tapperhetsmedalj för lång och trogen tjänst på norra Järvafältet är det tveklöst den kärrsångare som varje år envisas med att komma tillbaka till det buller- och avgasstörda området väster om Järfälla kyrka..

Första gången som en kärrsångare upptäcktes vid Järfälla kyrka var 1986. Glad upptäckare var då en ung, men redan då flitigt skådande, Anders Eriksson.

Sedan dess har kärrsångare, förmodligen i flera generationer, varit lokalen trogen och i princip årlig här. Relativt ofta har flera sjungande kärrsångare hörts i detta område och år 2000 fanns under en period 7 st på plats. Flertalet av dessa fanns då utefter den närbelägna Bällstaån. Den aktuella lokalen väster om kyrkan förefaller med mänskliga ögon inte det minsta attraktiv som fågellokal. Med placeringen bara några få meter från en hårt trafikerad väg (Norrviksvägen), dessutom mittemot en bilverkstad, förefaller det hur fel som helst att en fågel troget återvänder hit. I synnerhet borde detta gälla för en sångare som kärrsångaren, för vilken sången naturligtvis har mycket stor betydelse.

I denna trafikmiljö, med buller i princip dygnet runt, kan inte sången höras särskilt många meter, vilket borde vara negativt ur häcknings-synpunkt. Svårt att överrösta trafikbullret och locka dit en hona t ex.

Dessutom har under åren lokalen successivt förstörts genom olika former av byggnads-/schaktningsarbeten. Under årets häcknings-säsong pågick arbetet med att utföra en cykelbana, vars sträckning råkade gå rakt igenom det som numera kvarstod av kärrsångarens gamla kärnrevir.

Kärrsångaren anlände även denna vår punktligt, men på grund av arbetet med cykelbanan tvingades denne ändå så småningom att ge upp sitt revir och låta sig "utlokaliseras" 50-100 meter norrut i riktning mot Jakobsberg.

Vi får innerligt hoppas att kärrsångaren accepterade den nya platsen och att denne därmed väljer att återkomma dit även kommande år.

Under år 2004 var antalet observationer av kärrsångare mycket få och områdets enda stationära fågel var just den tappra kämpan vid Järfälla kyrka.

STORLOM DÖDADE KNIPUNGE

Den 23/6 observerades hur en av Säbysjöns storlommor, troligen hanen i det södra paret, dödade en tämligen stor knipunge. Från min position i Säbysjöns fågeltorn noterade jag helt plötsligt att storlommen blev mycket aktiv ca 50 meter nordväst om tornet. Min första tanke var att den höll på att tvätta sig eftersom den bl a reste sig upp, stänkte upp vatten och fläktade med vingarna. Det visade det sig emellertid att lommen ägnade sig åt något helt annat.

Med stor förvåning kunde jag under ca 1-2 minuter iaktta hur storlommen genom att tram-pa och brösta ner, slå med vingarna mot, och kraftigt hacka med sin rejäla näbb snabbt dräpte en relativt stor knipunge.

Vid en kort stund befann sig knipungen någon meter från storlommen och jag hoppades innerligt att lommen därmed skulle upphöra med sitt olustiga och märkliga agerande. En förhoppning var att knipungen kanske skulle kunna komma undan. Men icke så. Storlommen fullföljde sin "slakt" och efter att fullgjort dråpet lämnade lommen stillsamt den döda knipan liggande med buken uppåt.

Hur gick nu detta till? Och framför allt varför? Många frågetecken finns till en, enligt vad jag förstår, mycket udda händelse.

Storlomparets båda ungar befann sig tillsammans med honan (troligen) på ca 300 meters avstånd från intermezzot med knipan och bör på inte sätt påverkat storlommens agerande. Att det skulle varit någon typ av försvar av ungarna bör därför helt kunna uteslutas.

Uppträdde knipungen på något onormalt/avvikande sätt som medförde storlommens förödande angrepp? Med mänskliga ögon drabbades lommen närmast av något som liknade ett raseriutbrott. Men varför?

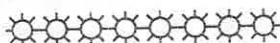
Det mest troliga är nog ändå att knipungen uppvisade ett avvikande beteende som på något sätt fick storlommen att reagera på ett mycket onormalt/avvikande sätt.

Undertecknad har hittills aldrig upplevt att en storlom attackerat andra sjöfåglar enligt ovan redovisade händelse.

Ibland har dock observerats hur en storlom väljer att göra ett längre dyk fram till en grupp änder som då ofta blir rejält överraskade av lommen då den skär upp genom vattenytan i deras omedelbara närhet. Storlommens agerande upplevs i detta fall, med mänskliga ögon, närmast som ett s k bus. Änderna är dock förmodligen av en helt annan uppfattning.

Genom åren har jag noterat att storlommen inte är helt populär hos skrattnåsar. Särskilt irriterade på lommen blir nåsarna då denna simmar extremt lågt i vattnet, d v s då nästan bara huvudet visas över vattenytan.

Varför nåsarna just då uppvisar så kraftig irritation på storlommen har jag ofta undrat. Kanske är svaret att storlom vid något enstaka tillfälle även kan angripa en skrattnåsunge på samma brutala sätt som den gjorde med knipungen i Säbysjön.

Storlomsungar försvann

Översjöns storlomspår, som sedan åtskilliga år häckar på ön Getholmen, Järvafältets enda fågelskyddsområde, visade i början av sommaren upp två stycken små ungar. Tyvärr saknades dessa ungar efter bara några dagar, vilket förefaller som något av ett mysterium. Att en av ungarna försvinner efter en tid är inte helt onormalt. Orsaken kan då ofta vara för dålig tillgång på föda.

Årets båda ungars försvinnande kan naturligtvis bero på sjukdom, men händelsen upplevs ändå något svårförklarlig.

Gråhägern åter i skrattnåskolonin

Den gråhäger, som under fyra somrar valt att terrorisera skrattnåskolonin vid Säby strandäng, återkom även i år.

För 5:e året i rad dödade alltså denna häger, förhoppningsvis är det en enda individ, uppskattningsvis ca 100 skrattnåsungar. Normalt brukar skrattnåsar kunna störa bort en gråhäger men just denna individ har fått ett klart övertag på nåsarna och tycks inte känna något särskilt stort motstånd då den ger sig in i kolonin på jakt efter försvarslösa nåsungar.

BACKSVALEKOLONI NORR OM BARKARBYFÄLTET

I mitten av maj upptäcktes att en mindre grupp backsvalar funnit en jordhög norr om Barkarbyfältet, som de uppenbart ansåg lämplig för bobygge. Eftersom arten inte har häckat i området under de senaste tio åren var denna upptäckt naturligtvis mycket glädjande.

Den aktuella jordhögen visade sig ingå i det lager av sorterade jordmassor som tillhör Järfälla kommun. JOK kontaktade därför omedelbart kommunens ansvarige för massupplaget för att informera om den lilla backsvalekolonin.

Från kommunens sida visades stor förståelse och man ställde sig omedelbart positiva till att bevara den aktuella jordhögen under häckningssäsongen.

I samarbete med JOK avskärmade Järfälla kommun backsvalornas boplats med hjälp av konor och plastband.

Tyvärr visade det sig att jordmaterialet nog inte var av allra bästa kvalitet för att bygga backsvalebon. Delar av den vertikala väggen rasade ner, troligen på grund av mycket och hårt regnande.

Dessutom besöktes jordhögen av något djur som lyckades ta sig upp för jordväggen och gräva ut några bohål och därmed spolia delar av häckningen.

Totalt lyckades sannolikt bara 2-3 par av backsvalar få fram flygga ungar, trots att antalet bohål på lokalen var ca 10-15 st.

Senast en backsvalekoloni fanns på Järfvafältet var år 1995 och liksom nu häckade backsvalar då i en upplagd jordhög. Denna häckningslokal var belägen inne på den s k E18-krossen (norr om Barkarby trafikplats) och här häckade backsvalar under åren 1992-95.

I början av 1980-talet förekom under något år även häckning på östra sidan av Älgkärrstippen.

UNG BRUN KÄRRHÖK DÖDADE UNG FLYGG SKRATTMÅSUNG

Då änder och måsar känner sig hotade av t ex brun kärrhök brukar dessa ofta försöka skydda sig genom att flyga iväg och lägga sig på en närbelägen vattenyta. Denna försvarsmetod fungerar normalt bra då det gäller attacker av just brun kärrhök.

Undertecknad har aldrig tidigare observerat att en brun kärrhök gått ned på en vattenyta för att slå en and eller mås.

Årsungar av brun kärrhök gör dock ofta försök till attacker, men dessa försök upplevs emellertid mera som lek och träning.

Den 9/8 överraskade en ung brun kärrhök, född i år, rejält då denne började jaga en ung flygg skrattmåsunge i södra delen av Säbysjön. Måsungen agerade enligt förväntan och lade sig ned på vattnet, detta utanför måskolonins öar. Brunhöksungen gjorde några lovar över ungen, ivrigt uppvaktad av en av måsungens föräldrar. Allt såg ut att lugna ner sig.

Men nu bjöd brunhöksungen på en verklig överraskning för både undertecknad och måsarna.

Den unga brunhöken återvände till den på vattnet liggande måsungen, där den med hängande ben började hovra över måsungen på allt lägre höjd.

Till slut sänkte sig brunhöksungen ner och satte sig ovanpå måsungen, vilket resulterade i att måsungen sjönk ner under vattenytan. Även brunhöksungen sjönk allt djupare ner i vattnet.

Min egen direkta reflektion var naturligtvis att detta såg otroligt märkligt ut och att situationen förmodligen kommer att leda till att båda fåglarna drunknar.

Den allt blötare och långsamt sjunkande bruna kärrhöksungen blev sittande på måsungen under 1-2 minuter. Därefter försökte den lyfta från vattenytan, något som den lyckades överraskande bra med. Dessutom fick den med sig måsungen i klorna. Dock tappade den greppet om måsungen efter ca 20 meters flygning och den döda/dränkta måsungen hamnade i sjön. Den unga brunhöken gjorde inget försök till att hämta upp sitt byte.

Storskarv flitig gäst vid Säbysjön

Under sommaren fick vi uppleva en ny syn vid Säbysjön i samband med att 1-4 storskarvar dagligen födosökte/fiskade i sjön.

Den nya synen utgjordes av soltorkande skarvar som med utsträckta vingar behagfullt satt och smälte maten. Ibland prydde skarvarna tärnornas stolpar utanför den s k "Smala bryggan". Storskarvarnas dagliga besök vid Säbysjön berodde säkert på en mycket god tillgång på fisk, och detta förmodligen i en för skarvarna lämplig storlek.

Häckar järpe på norra Järva?

Under årets inledning (jan-april) gjordes fyra observationer av järpe på norra Järva och nu undrar man naturligtvis om arten häckar i området. Årets observationer har noterats vid Boda äng/norr om Översjön (19/1 + 4/4), i Hansta (8/4) samt vid Älgkärret (14/4).

Förutsättningarna, med avseende på lämplig biotop, har under de senaste åren förbättrats. S k sumpdrag, som tidigare röjts i bl a samband med projektilsökning, har nu växt igen och detta ofta med gran.

Unga granar utgör ett livsvillkor för järpe, vilket beskrivs i "Svensk fågelatlas" under avsnitt "Häckningsbiotop" enligt följande: "Eftersom järpen är stationär i sitt revir året runt krävs att häckningsbiotoperna kan erbjuda föda och skydd såväl under sommaren som vintern. Förekomsten av skydd verkar i många aspekter vara en nyckelfråga och arten förekommer framför allt i täta skogsbestånd med självföryngring av gran. Gallring och röjning i dessa bestånd medför nästan undantagslöst att järpen försvinner":

Högt upp på önskelistan står för närvarande att någon upptäcker en järpkull, så att vi får en definitiv bekräftelse på att arten häckar i "vårt" område.

Inga mindre strandpiparungar

Under häckningstid uppehöll sig flera mindre strandpipare, som mest 6 ex, på Säby strandäng. Trots att fåglarna ivrigt spelade och sannolikt försökte häcka på lokalen kunde ingen lyckad häckning konstateras.

Tyvärr upptäcktes inte heller några mindre strandpiparungar vid den s k E18-krossen. På denna lokal har arten lyckats mycket bra under det senaste ca 10 åren.

Dvärgbeckasiner visade åter upp sig

Även under våren 2004 erbjöds mycket goda möjligheter till att observera provianterande dvärgbeckasiner på norra Järva. Både på Säby strandäng och vid 30-meterskärret visade sig flera dvärgbeckasiner helt öppet, något som inte är helt vanligt.

Ropande göktytor på många platser

Göktyta är en art som man på många håll i landet noterats för en tydlig nedgång. På Järvafältet bedöms arten årligen häcka med några par och vid något enstaka år har häckning även kunnat konstateras.

De senaste åren har göktytor dock observerats i en något mindre omfattning än normalt i vårt område.

Under år 2002 gjordes endast tre obsar, vilket sannolikt är det lägsta antal obsar som någonsin noterats i området.

År 2004 blev emellertid positivt för arten på norra Järva och flera ropande göktytor än på åtskilliga år noterades i området.

Göktytor sågs och hördes vid bl a Ålstaområdet, Säby strandäng, 30-metersområdet, Finnängen/Nysved, norr om Rocksta samt vid Boda äng.

Skäggmesarna häckar åter

Efter den s k kraschen för skäggmesarna under vintern 2001-02 har observationerna av arten varit relativt få på Järvafältet.

Nedgången för skäggmesar var allmän i vår del av landet efter den aktuella, och för skäggmesarna, mycket svåra vintern.

Det är därför desto mer glädjande att kunna konstatera att skäggmesarna under år 2004 återvänt till Järvafältet. Vid Säbysjöns sågs ungfåglar vid många tillfällen, vilket visade att arten åter häckar på lokalen.

Trist få observationer av gräshoppsångare

Endast en ev. två observationer gjordes av gräshoppsångare under 2004, och detta endast av mycket tillfälligt sjungande individer. Oerhört trist.

Vi tvingas nu motvilligt konstatera att arten numera, jämfört med tiden fram till 1980-talet, tyvärr utgör en raritet på norra Järvafältet.

Öland 19-23/5 – 2004

Deltagare: Orvar Fredriksson, Stig Holmstedt (ledare), Rune Lundqvist och Jukka Markkanen.

19/5. Kl 12.30 startade årets vårexpedition till Öland från Stockholm. Eftersom det sedan en tid funnits en svarthalsad dopping i en av dammarna vid Gärstadsverken i Linköping – och särskilt en av deltagarna var mycket angelägen att få kryssa den – ställdes kosan först hit. Det rådde dock halv storm med kraftiga regnbyar så fågeln tryckte sannolikt i vassen om den inte blåst över till Baltikum. Vi fick trösta oss med en hane av *pungmes* vid bo.

Nere på Öland var det inte mycket lugnare i luften, så någon svarthakad buskskvätta vid Solberga stod inte att se. Mer passande i det rådande vädret var däremot larmet från Beijershamn om en strandad *stormfågel* (!) och denna stackars individ kunde vi studera på bara några meters håll. Frågan är om den kommit in via Öresund eller helt sonika blåst tvärs över Sverige.

20/5. Traditionsenligt började vi morgonen på Södra udden. Vinden hade lugnat sig något så nu blåste det bara småspik. En vacker flock *kustsnäppor* tryckte längst ute på udden innan vi fick nog av blåsten och drog in i Norra lunden. Här var fågelkören rik som vanligt med bl a flera *höksångare* och *rosenfinkar*.

Vid vandrarhuset såg vi tre *rapphöns* innan vi drog vidare norrut.

Eckelsviken hyste bl a tre *smalnäbbade simsnäppor*, två *snaveränder* och ca 30 *prutgäss* och vid Solberga hade nu den *svarthakade buskskvättan* åter vågat sig ut i det fria.

Nästa anhalt blev Kapelludden där utbytet inskränkte sig till några *rödspovar*. Betydligt bättre var det vid Egby udde med en hel knippe av vadare, bl a två *myrsnäppor*, en *smalnäbbad simsnäppa*, två *spovsnäppor*, ca 20 *kustsnäppor*, två *kustpipare* och två *myrspovar*.

Nu larmades en sydflygande kejsarörn ut från Hornsjön och för att söka genskjuta den gav vi oss till Gillsby mosse. Om det överhuvudtaget var en kejsarörn så passerade den i alla fall inte oss. Vi begav oss därför snart till Petgårde träsk där vi bl a såg tre *gråhakedoppingar*, 3-4 *årt-hannar* och återigen en *pungmeshanne* vid bo. Boet låg f ö rakt över stigen ut mot det höga fågeltornet.

I Södviken stod vattnet alldeles för högt så vi tog oss till Lilla Horns löväng, där det sjöng minst tre *halsbandsflugsnappare*.

Efter ett kort besök på Hallnäs udde började hungern slita rejält i tarmarna så nästa anhalt fick bli restaurang Pappa Blå i Borgholm som på sedvanligt sätt snabbt, trots fullt av andra gäster, serverade god mat till vettiga priser. Dagen avslutades med praktobsar av *rostgump-svala* nere vid Ottenby kungsgård.

21/5. Södra udden gav på morgonen några norrflygande *prutgåsflokar*. Vid Kungsgården sökte vi förgäves efter den utlarmade gulhämplingen, men fick nöja oss med sjungande *svart rödstjärt* och rastande *ortolanssparv* innan vi drog till Seby läge för att titta på en *fältpiplärka*.

Vid Solberga sökte vi stäpphök, men fann en *rödglada* och en stund senare överlistade vi en *vit stork* genom att köra ner och spana vid en liten grusväg rakt söderut från Solberga. Den alltid lika skarpögde Jukka upptäckte storken direkt när den lyfte och vi fick sedan en mycket fin observation rakt över våra huvuden. Nu kom det ännu ett intressant larm – självaste bröderna Weiland hade hittat en rosenstare vid Bårby. Fast de larmade först "Resmo" och hade sedan ett sådant besvär att korrigera att de i nervositeten tappade bort den rara fågeln. Vårt JOK-gång gick långt ut på alvaret och letade, men förgäves. *Ljungpipare* fanns det dock här, inte alls så vanlig numera sedan alvaret alltmer vuxit igen. Vid Lenstads träsk skulle vi programenligt se svarttärnor, men de fanns uppenbarligen inte här i år och ingen annanstans heller på Öland för den delen. Sorgligt ! Vi drog därför snart vidare till Beijershamn där *småsnäppa* och *skräntärna* blev exkursionskryss.

Vid middagen sattes nästan JOK-rekord i väntan på maten. På den lilla Thai-restaurangen i Mörbylånga fick vi vänta nästan två timmar innan vi fick våra beställda portioner och detta trots att det var ytterst få andra gäster i lokalen ! Ystads-rekordet från 90-talet stod sig dock, men knapp. Till skillnad från i Ystad var dock maten utmärkt och ägaren drog dessutom av en del på notan. Hur som helst så hann vi i alla fall ut i skymningen för att avlyssna en intensivt spelande *mindre sumphöna* på närhåll i norra delen av Möckelnmossen. En *småfläckig sumphöna* hördes också, men mer sporadiskt. Vi avrundade sedan med en *kornknarr* vid Össby.

22/5. På Södra udden stod denna morgon en mycket vacker flock om 27 *sandlöpare*. I Norra lunden lyssnade vi sedan på en *trastsångare* vid Ljungbackasjön. Därefter gav vi oss runt på en tur till en mängd platser på södra och mellersta ön. Vi noterade då bl a ett par *snatteränder* vid Kvinnebydammarna, två *trädlärkor* på Gårdbyheden, tre *svarthakedoppingar* och några *brunänder* i Triberga mosse, en *bergandhona*, en *småsnäppa* och två *rödspovar* innanför Gammalsbyören samt avslutade med en takfast *vaktel* norr om Össby.

23/5. Vi letade rödhalsad snäppa som rapporterats från Södra udden sent föregående kväll och hittade också en kandidat i motljus och senare soldaller. Tyvärr drog den iväg innan vi fick se den ordentligt. Tröstpriser blev en *myrsnäppa* och två *sandlöpare*. I Södra Lundsjön kompletterade vi vår artlista med *smådopping*, vid Stenåsadungen med *hornuggla* och vid Stentippen, Lenstad, med *bivråk*. Sedan begav vi oss på en lång köfylld resa tillbaka till Stockholm med våra 151 arter i bagaget.

Stig Holmstedt

Varanger – Lappland 28/6 – 6/7

Deltagare: Ulf Broberg, Bosse Eriksson, Orvar Fredriksson, Stig Holmstedt (ledare) och Kjell Yngerskog.

28/6. Efter att ha flugit till Kiruna, hämtat ut våra bilar, provianterat och ätit lunch drog vi österut med ett första stopp vid Institutet för Rymdfysik strax utanför Kiruna. Efter en god stunds kollande av olika holkar med *talgoxar* och *svartvita flugsnäppare* hittade vi till slut en holk med ett par ivrigt grälände *lappmesar*.

I närheten varnade också ett av resans få par *fjällvråkar*.

Strax innan Svappavaara började det regna, vilket kan ha bidragit till att vi inte hittade någon dvärgsparv vid Viikusjärvi där det funnits en sjungande hane i åtminstone en månad. Vi fortsatte vidare mot Lannavaara där vi tog in i en av de trevliga småstugorna i guldgrävarbyn.

29/6. Tanken var att vi skulle ut till fjällen kring Pulsjärvi på efternatten, men eftersom regnet successivt hade tilltagit tog vi en sovmorgon och drog sedan direkt upp till Varanger. Där började vi med att skåda längs vägen mot Båtsfjord och noterade bl a två flygga *jaktfalkungar* i sitt häckningsstup, resans enda vittrut (en 2k-fågel i Båtsfjord), några *fjällabbar* samt en *stenfalk*.

Vi gjorde sedan ett mycket lyckat stopp vid Nesseby där den hårda östliga vinden uppenbarligen hade drivit in en del fågel i Varangerfjordens säck. Alla fyra labbarna räknades snart in – ca tio *bredstjärtade*, tre *storlabbar*, säkert ett 30-tal *fjällabbar* samt massor av *kustlabbar*. En *mindre lira* svepte också förbi på närhåll. Vi stannade sedan kort vid Vadsö, men den hårda vinden gjorde

skådandet svårt och utbytet litet förutom de sedvanliga talrika *småsnäpparna* i den stora sötvattensdammen ute på halvön. Mot kvällen tog vi in i den hyrstuga på Stora Ekkeröy som jag förbokat och den visade sig vara både trivsamt och praktiskt. Det var väldigt skönt att slippa tälta i det kulna vädret.

30/6. Vi jobbade oss ut längs kusten mot Vardö där vi skeppades över till Hornöya. Längs kustvägen letade vi i alla vikar, men fann inte en enda alförrädare och ingen praktejder eller tung lom heller för den delen. Däremot var det osedvanligt gott om *stor- och småskrak* samt även ovanligt många *sjöorrar* och *alfåglar*.

Hornöyas fågelberg gjorde oss dock inte besvikna – här var det fågeltätare än jag minns att det varit förut, inte minst vad gäller *toppskarv* och *spetsbergsgrißla*.

Havsfågelspaningen gav däremot inget särskilt förutom några enstaka *stormfåglar* och *havssulor* – jag fick senare reda på att alla havsfåglarna denna dag uppenbarligen var inne vid Nesseby där ett norsk gäng förutom 80 brellar också såg rätt många mindre liror och klykor samt därtill en tärnmås.... Närstudier på tre arter *piplärkor* fick bli tröstpriset.

Efter Vardö åkte vi ner till Smelror, strax norr om tunnelmynningen på fastlandet, och här hade vi lite tur – här låg nämligen resans enda flock av *praktejder* av betydelse, ca 30 ex, varav två snygga utfärgade hannar.

Färden vidare mot Hamningberg bjöd på häftiga naturscenerier, men dåligt med fågel. En fin *berglärka* noterades dock intill vägen liksom flera *havsörnar*, en art som verkligen expanderat kraftigt här, liksom i Sverige.

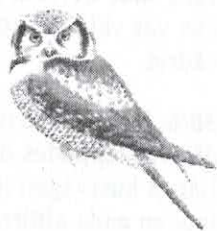
1/7. Denna dag var lite av ett "uppsamlingheat"-vi skådade oss fram och tillbaka mellan Stora Ekkeröy och Vardö samt återbesökte Vadsö och Nesseby. Ingenting nytt sågs dock förutom en *kustsnäppa*.

2/7. Då vi insåg att vi inte skulle få se så mycket mer på Varanger tidigarelade vi återresan till Lappland med en dag.

Vi körde alltså tillbaka och tog på nytt in i en stuga i Lannavaara.

Sent på kvällen drog vi upp till Pulsujärvi där vi bl a noterade en *myrspöv*, åtta *ffällabbar*, en kull *dalripor* samt massor av *lappsparvar*.

På tillbakavägen såg vi en kull *hökugglor* mycket fint och nära inne i utkanten av övre Soppero.

3/7. Dagen ägnades Soppero - Lannavaara-trakten med faktiskt riktigt gott utbyte. På Ounistunturis sluttning såg vi bl a en adult hökuggla samt stötte flera tjädrar och längs stigen mot Kokkavara en fint sjungande hanne av bändelkorsnäbb, en tjädertupp och en stenfalk. Det var närmast invasion av sidensvans och mindre korsnäbb – dessa arter sågs mest hela tiden.

På hemvägen såg vi en *pilgrimsfalk* i en mobilmast alldeles invid vägen och på kvällen kallasade vi på ripa och renkotlett i kåtan vid Lannavaara där vi också språkade med en rad originella och utomordentligt trevliga profiler från bygden.

Vänligheten och gästfriheten är gränslös häruppe – och aldrig några tråkningar om nollåttor...

4/7. Vi inledde med letning efter bl a videsparv, tallbit och *lavskrika* längs vägen öster om Lannavaara, men hade bara tur med den sistnämnda arten som vi fick se i tre smärre flockar. När vi drog vidare mot Abisko upptäckte jag dock en misstänkt fågel i en grantopp längs vägen som faktiskt visade sig vara resans enda *tallbit* – en honfärgad fågel. Innan Abisko stannade vi intill vägen vid Stordalen där två sjungande *dvärgsparvar* hängdes in. Ett senare besök i själva Stordalen gav dock mycket lite förutom en hörd *rödstrupig piplärka* och en *varfågel*.

5/7. På morgonen var vi två gånger vid den västra tunnelmynningen på Nuolja och letade förgäves efter den nordsångare som funnits här en tid.

Mellan passen tröstade vi oss med fina obsar av de två *dvärgsparvarna* nära Stordalen. På eftermiddagen tog vi linbanan upp på Nuolja där vi hittade kullar av både *ffällpipare* och *ffällripa* samt även ett par *ffällabbar*.

6/7. Ett sista nattligt försök på nordsångare gav heller ingenting.

Några tröstade sig med tre *strömstarar* innan vi gick och sov inför hemfärden på förmiddagen

Totalt noterades 129 arter.

Stig Holmstedt

* **JOK-bladet 2/2004** *
* Bidrag till detta JOK-blad har lämnats av Stig Holmstedt, Johan Wallin samt *
* som vanligt av ett stort antal mycket ivriga ryktesspridare. *
* Bidrag, uppslag, idéer m m till kommande JOK-blad mottages tacksamt. *

FÅGELSKÅDNINGENS DAG den 9/5

Liksom tidigare medverkade JOK vid "Fågelskådningens dag". Dagen startade med en fågelvandring i området söder om Ravalen. Exkursionsledare var **Rikard Dahlén**, assisterad av **"Matte" Weiland** och flera andra JOKare.

Antalet deltagare var ca 35.

En av dessa, Jakob, utmärkte sig lite extra p g a att han var garanterat yngst, ca 6 år, och sannolikt den som snackade allra mest.

T o m värre än "Matte"- något som väl ingen trodde var möjligt. Men banne mig om inte "Matte" blev översnackad.

Inför vandringen beställde för övrigt den unge Jakob att få se en berberfalk. En art som för övrigt aldrig observerats i Sverige. Och skulle vi inte fixa detta, så kunde han kanske tänka nöja sig med en "pille".

Nu såg vi tyvärr inte några falkar men alla i gruppen fick uppleva hur ca 10 st dvärgmåsar provianterade i Ravalen.

Dessutom en svarthakedopping samt naturligtvis områdets aktuella vårfåglar.

Den unge Jakob fick dessutom se en guldbagge, vilket visade sig kunna ersätta avsaknaden av falkar riktigt skapligt.

Efter exkursionen dukades bord med diverse fågellitteratur m m upp vid Väsby gård. Här presenterades också en holkutställning.

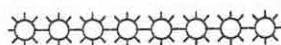
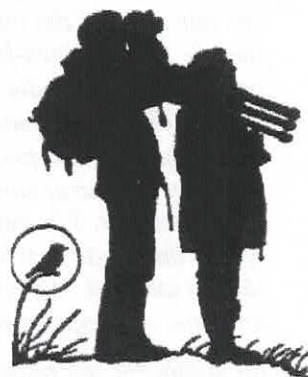
JOKare bemannade även Väsby sjöäng för att bl a peka ut aktuella fåglar på lokalen.

Väsby gård och sjöäng besöktes under dagen av ca 30 fågelintresserade, förutom de som deltog på fågelvandringen.

Bland besökarna fanns ett reportageteam från Svenska Dagbladet, vilket resulterade i en trevligt skriven artikel i deras riksupplaga. Artikeln kompletterades med bilder på JOKs tre värsta värstingar. Om dessa bilder var lika trevliga som artikelns textdel kan ju alltid diskuteras, men klaga inte på fotografen, han var professionell och gjorde sitt allra yttersta av fotoobjekten. Möjligen kan någon tycka att hans motivval var en aning diskutabelt.

Avslutningsvis ett tack till alla JOKare som medverkade vid "Fågelskådningens dag" och därmed gjorde strålande god PR för JOK och inte minst för fågelfaunan på Järvafältet.

Slutligen ett extra tack till Rikard för hans insats som chefskoordinator, vilken var helt lysande.

Fler vattenrallar än normalt

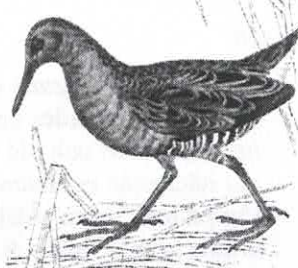
I år har antalet vattenrallar varit fler än normalt vid Ravalen och Säbysjön.

Vid Ravalen hördes 5 st (3 st i norr och 2 st i söder) revirhävande vattenrallar.

Vid Säbysjön hördes vattenrallar vid fågeltornet, Jägarkullen, Håga rutor, Rocksta samt vid Säby strandäng- totalt ca 5 revir.

Även under den gångna vintern lyckades en vattenrall övervintra norr om Ravalen- vid utloppet.

Enligt JOKs inventering vid Säbysjön år 1970 häckade vattenrall på tre platser- Finnängen, söder ön i sjön samt norr om Jägarkullen.

Fortfarande få gärdsmygar

Efter den för gärdsmygar mycket hårda vintern 2002-03 har arten ännu inte repat sig på norra Järvafältet.

Antalet häckningar i området minskade efter den aktuella vintern från ca 10 par till ca 5 par. Mest tydligt upplevs detta vid södra delen av Säbysjön, där det innan den tuffa vintern häckade 3-4 par. I år har möjligen 1 par häckat här. Vid Ravalen noterades 2-3 revir och en lyckad häckning konstaterades söder om sjön. Häckning bör dessutom förekommit norr om Översjön.

Arten har under häckningstid observerats i Barsellpasset, vid Rocksta samt vid Älgkärrret.

I JOKs äldre förteckningar (1968 och -70) noterades gärdsmyg endast för troliga häckningar öster Säbysjön 1962 och norr om Översjön 1967.

Namibia – Botswana – Sydafrika 31/10-21/11 2003

Deltagare: Hans Andersson, Torbjörn Andersson, Ulf Aronsson, Axel Bigelius, Mikael Frost, Berndt Godin, Stig Holmstedt (repr för JOK), Kurt Johansson, Ola Jörnstedt, Jan Olsson, Anders Pettersson, Kjell Sahlberg, Teet Sirotkin (ledare) och Johan Wallin.

Så stävar vi äntligen ut från Simon's Town, ut över False Bay och med kursen mot Cape Point. I fem dagar har denna havsfågeltur skjutits upp p g a för hårda vindar och it's now or never – detta är vår sista dag efter tre veckors kringresande i södra Afrika ! När vi rundar Cape Point och Cape of Good Hope möter oss den grova havssjön och båten, m/s Zest, börjar att kränga kraftigt. Men vi stävar oförtrutet söderut, mot the Canyon, 30 sjömil utanför land, där kallt näringsrikt vatten väller upp och skapar rika förutsättningar för både fiske och havsfåglar. Kapsulor har syns hela tiden, liksom skarvar av flera arter, afrikanska pingviner och pälsälar. Nu dyker det också upp white-chinned petrels samt sooty och cory's shearwaters, många alldeles intill båten. Efter ett tag kommer även flera great shearwaters glidande och nu höjs pulsen lite. Den arten har många av oss – hittills förgäves – spanat efter under stormdagar på Västkusten. Så upptäcks den första albatrossen – en shy albatross – och fullt jubel utbryter.

Skepparen har nu fått syn på en trälare och dit ställer vi kursen trots att det verkar vara rätt få fåglar omkring den. Men vänta ett tag – när vi börjar följa båten, som heter Boronia och har sin hemma-hamn i Cape Town, står det alltmer klart att detta inte kommer att bli en vanlig havsfågeldag, inte ens här nere på det oändliga sydhavet. Albatrosserna blir fler och fler och snart är fyra arter identifierade – shy, black-browed samt både atlantic och indian yellow-nosed. Här finns också giant petrels – fula parodier på de eleganta albatrossarna – av både den sydliga och den nordliga arten, liksom förutom massor av white-chinned petrels, sooty och great shearwaters också några svartvitbrokiga pintado petrels (sjömännens "kapduva"), grova southern polar skuas, nätt trippande wilson's och european stormpetrels samt eleganta sabine's gulls, de två sistnämnda gäster från vår egen hemisfär. Vår superguide Alvin Cope pekar och vrålar som den värste idrottsreporter men lyckas ändå nätt och jämnt ligga steget jämnt med alla arter som sveper förbi på nästintill armslängds avstånd. När trälaren vindar in den sprängfyllda trålen utbryter närmast panik i fågelskarorna, som slåss med ivriga pälsälar om de fiskar som lossnat ur nätet.

Så upptäcker jag plötsligt en jättelik albatross med vit rygg och svarta vingöversidor, gör Alvin uppmärksam på den och får en omedelbar reaktion: "Northern royal albatross, adult bird" – skriker han ut för allt vad lungorna håller. En imponerande jättefågel som vi egentligen bara drömt om – den är sällsynt året om och allra mest denna årstid när den bör vara på häckplats på Nya Zeeland ! Och det roliga är ännu inte slut – det ligger en stor albatross på vattnet där den nyss sedda fågeln försvann och det är inte samma individ utan en wandering albatross, den art som har den största vingbredden av alla fåglar överhuvudtaget och som sägs vara hemvist för döda sjöman själar ! Inte heller denna, tyvärr starkt minskande fågel borde vara kvar i dessa vatten i november. Vår förundran ökas ytterligare när vi strax därefter hittar ännu ett exemplar av samma art och när Alvin en stund senare gapvrålar: "Spectacled petrel just behind the boat." Och visst är det en glasögonpetrell – vi har väl allihop tittat på den i boken och undrat om vi kanske, eventuellt, möjligen skulle kunna få en skynt av denna märkligt tecknade, sällsynta och starkt hotade art, som bara häckar med ungefär 5 000 par på Inaccessible Island i Tristan da Cunhas ögrupp.

På vägen in består euforin – vilken avslutning på resan.

1/11. Efter en lång flygresa från Stockholm via Paris anlände vi tidigt på lördagsmorgonen den 1/11 till Johannesburg. Här hade vi några timmar i väntan på planet till Windhoek i Namibia och dessa nyttjade vi självfallet till spaning efter fågel från terminalbyggnaden. Det måste finnas någon fågelrik våtmark nära flygplatsen, ty i luften syntes flera flockar av sacred ibis och cattle egret liksom en flock om

35 grey-headed gulls och en african darter. På fältet uppletades en hadeda ibis, en black-headed heron och vid några små byggnader ett par häckande common mynahs, f ö de enda vi såg på hela resan. Åtskilliga svalor och tornsvalor svepte runt och vi identifierade barn, white-throated och greater striped swallow samt rock martin och little swift.

Mitt på dagen ankom vi till ett hett Windhoek, där vi möttes av den fyra man starka förtruppen, inklusive vår reseledare Teet Sirotkin, som varit ute i en vecka, främst uppe kring Ruacana vid gränsen mot Angola. Dessvärre hade de smittats av ett eländigt förkylningsvirus på flygresan ned och detta virus skulle senare komma att drabba de flesta i gruppen och för några bli ett smolk i glädjebägaren på en i övrigt enormt lyckad resa.

Medan vi väntade på det minst sagt omständliga uttaget av WV-bussar skådade vi kring terminalen. Här häckade resans enda *south african cliff swallows* och noterades bl a också *white-backed vulture*, *black-chested snake-eagle*, *lilac-breasted roller* och *burchell's starling*.

Så kom vi i all fall iväg till slut, körde några mil och stannade sedan vid en smärre väg längs vilken vi till fots tog oss ned mot Avis dam, en vattenreservoar. Här fick vi en mycket artrik introduktion till vårt fortsatta skådande med bland annat två *white pelicans*, en *brown snake-eagle*, en *african fish-eagle*, resans enda *osprey*, en *lesser kestrel*, *kittlitz's* och *three-banded plovers*, en *marsh sandpiper*, en *white-winged tern*, *bradfield's*, *alpine* och *little swifts*, *swallow-tailed bee-eater*, *grey* och *monteiro's hornbills*, *fan-tailed* och *rattling cisticolas*, *brown-crowned tchagra*, *pin-tailed* och *shaft-tailed whydahs* samt den viktiga målarten *rockrunner* – tre ex på mycket fint närhåll !

Sent på eftermiddagen anlände vi till Daan Viljoen Game Park strax väster om Windhoek där vi hann med att kryssa en rad arter, bl a *groundscraper thrush*, *short-toed rock-thrush* och *mountain wheatear* samt av däggdjur *bergszebra*, *större kudu*, och *röd koantilop* före middagen. Utanför restaurangen spelade minst en *freckled nightjar* ute i det sammetsmjuka mörkret.

2/11. Morgonen och förmiddagen ägnade vi åt Daan Viljoen - först de torra markerna norr om turist-campen, sedan den fina Augeigas dam vid campen och till sist en sju kilometer lång game drive. Massor av fågel syntes, bl a *night heron*, *hamerkop*, *common scimitar-bill*, *golden-tailed cardinal* och *bearded woodpecker*, *rufous-naped lark*, *ashy tit*, *burnt-necked eremomela*, *rockrunner*, *marico flycatcher*, *pririt batis*, *crimson-breasted shrike*, *scarlet-chested sun-bird*, *violet-eared* och *black-faced waxbill* och *lark-like bunting*. Det var också gott om däggdjur – som överallt i centrala Namibia åtskilliga

chacma-babianer vidare en svartryggad *schakal*, tio *bergszebror*, två *vårtsvin*, tjugo *större kudus*, fyra *gemsbockar*, tjugo *gnuer*, tio *röda koantilooper* och en *springbock*.

Sent på förmiddagen drog vi iväg, först norrut och sedan västerut på vår ca 40 mil långa färd ned mot Atlantkusten. Som nästan överallt i Namibia var vägarna utmärkta och därtill ganska tomma, vilket medgav en hög marschfart. Ungefär halvvägs tog vi in på en sidoväg för att besöka Karibib air strip, känd som en bra lokal för bl a *burchell's courser*. Här var det hett som i en bakugn och de första fåglar vi upptäckte var ett antal lärkor som stod och flämtade i skuggan av en husvagn. Efter noggranna studier och livliga diskussioner kom vi fram till att det var fråga om två arter – *stark's* respektive *spike-heeled larks*. Tyvärr hittade vi inga *coursers*, men fick i gengäld se en *small button-quail* (= *springhöna*) mycket fint.

Någon timme senare och längs vägen mot kusten upptäckte vi dock en flock flygande *coursers* som vållade en snabb evakuering av bussarna. Som tur var kom fåglarna så nära att vi kunde se de vita bakkanterna på vingarna och således kunde bestämma dem till *burchell's coursers*.

En stund senare visade sig ännu en fin vägart i form av tre *rüppel's korhaans*. I övrigt syntes bl a ett tjugotal *southern pale chanting goshawks* och åtskilliga *lilac-breasted* och *purple rollers* samt *grey go-away-birds* längs vägen.

Dagens sista skådarstopp gjordes vid Trekkopie. Här var vi inne i nästan ren öken och målarten var *gray's lark*. Vi spred ut oss över en stor yta. *Tractac chat* var något av en karaktärsart i området och så småningom upptäcktes också tre exemplar av de spöklikt bleka lärkorna. Tyvärr fick inte riktigt alla se dem vilket ledde till att några svavelosande eder kom att ljuda över nejden i skymningen. Panelen på den ena bilen var också i stor fara att nötas ned av knytnävsdunk.....

Det var redan helt mörkt när vi checkade in i de mycket enkla, men helt acceptabla småstugorna i en stugby i utkanten av Swakopmund, en liten stad som i delar såg ut som ett stycke av Bayern vid den ökenartade Atlantkusten. Vi åt på det tysk-språkiga fyrstjärniga Hansa hotell med kristallkronor och fiolmusik som på 20-talet. Trots restaurangens lyxiga

karaktär och vår fältklädsel blev vi utomordentligt väl bemötta och åt en mycket god trerättare för knappt en hundring – mat och inkvartering är nästan oförskämt billig i Namibia – alltmedan violinisten filade på "Wien, nur du allein" och "The rain in Spain".....

3/11. Morgonens mållart var dune lark och vi gjorde först ett försök att nå en lokal för arten genom sandöknen från saltfabriken söder om Walvis Bay. Här insåg vi dock snart att riskerna att köra fast i sanden var överhängande så vi tog det säkra före det osäkra och körde istället den fyra mil långa sträckan till Rooibank invid den uttorkade Kuiseb River. Söder om flodbädden börjar de gigantiska dyner som sträcker sig 70 mil söderut i Namib-Naukluft National Park. På vår sida om flodbädden fanns det också dyner, men dessa var små och delvis busklädda. Efter en stunds letande hittade vi ett exemplar av den blekt rödbruna och tämligen ostreckade dune lark och det var antagligen samma exemplar som vi såg vid ytterligare några tillfällen senare. I området noterades även bl a diderick cuckoo, namaqua dove, white-backed och red-faced mousebird, common scimitarbill, dusky sunbird och common waxbill.

Vi begav oss sedan ned till de leriga tidvattenstränderna och grunda strandlagunerna söder om Walvis bay. Här rådde ett enormt myller av fåglar – i den tunga klassen dominerade tusentals greater och lesser flamingos samt mängder av white-breasted och cape cormorants.

Tärnor av fem arter satt på bankarna – caspian, swift, sandwich, common och damara – den sistnämnda en endemisk art, nära släkt med småtärnan, men med grå översida och helt svart hjässa.

Vadarna dominerades av curlew sandpipers och little stints, men här fanns också många andra arter, bland vilka kanske hundratalet chestnut-banded och tjugotalet white-fronted sandplovers var de mest intressanta för oss. Ett antal bottle-nosed dolphins som inte så långt från stranden.

Efter lunch på Kentucky Fried Chicken tillbringade vi några tidiga eftermiddagstimmar i Bird Paradise, ett reservat med vassomgärdade sötvattensdammar i östra utkanten av Walvis bay. Även här var det ett rikt fågelliv med bl a black-necked och little grebes, purple herons, south african shelducks, cape och hottentot teals, cape shovelers, southern pochards, maccoa ducks och african purple swamphens.

Vi förflyttade oss sedan till stranden innanför den berömda guano-plattformen norr om Walvis bay, men tyvärr var avståndet ut till denna alldeles för långt för att vi skulle kunna artbestämma andra skarvar än cape och whitebreasted. Här fanns också ca 50 white pelicans, en african black oystercatcher samt gott om turnstones och sanderlings.

Som avslutning på dagen körde vi en lång slinga in i öknen för att främst titta på de märkliga welwitschiarna, stora och uppemot 2000 år gamla ökenväxter, som närmast såg ut som växtvärldens svar på bläckfisken.

Fågellivet var inte så överdrivet rikt, men vi såg bl a ett tiotal ostriches och två rüppell's korhaans. Som vanligt blev det sen återkomst till förläggningen – de som orkade gick dock och åt på en utmärkt och som alltid prisbillig kinesisk restaurang.

4/11. Denna dag körde vi norrut genom ökenlandskapet. Huvudmålet var Spitzkoppe, ett märkligt solitärt och vasst bergsmassiv, några timmars resa från Swakopmund. Här gällde det först och främst att få se Herero chat, en av helendemerna i Namibia. Jodå, efter ca en timmes letande kom vi på ett par som vi fick se oerhört bra under en lång stund. Andra fina fåglar här var två verreaux's eagles, en booted eagle av ljus fas, tre augur buzzards, tre rosy-faced lovebirds, två bokmakieries och tre white-tailed shrikes.

Längs vägen under dagen noterades bl a ca 15 rüpell's koorhans, flera flockar med namaqua sandgrouses, fyra southern yellow-billed och två monteiro's hornbills, över 200 grey-backed sparrowlarks, två karoo long-billed larks samt tio scaly-feathered finches. Vid ett stopp i en uttorkad floddal med mycket stora träd hittade vi också två rüpell's parrots och tre våldsam hånskrattande violet wood-hoopoes.

Vi övernattade i den lilla fd gruvstaden Uis och det visade sig att det i det redan låga priset för övernattningen också ingick helstekt lamm till middag. Lammet var så mörkt så det smälte i munnen – det bästa jag har ätit !

5/11. Dagen innan hade vi sett karoo long-billed lark, dvs en av de många arter som long-billed lark nu splittats i. Nu hade Teet också en bra lokal för benguela long-billed lark, en uttorkad floddal med en del träd och buskar några mil norr om Uis. Just när vi anlände till platsen

korsades vår väg av en åsnekärre med två äldre män. De följde en väg, snarast två spår i sanden, in i benguela-lokalen och ropade att de skulle till stan. Stan måste ha varit Uis och dit var det säkert över tre mil – de hade en lång färd framför sig.

Vår vandring blev avsevärt kortare, men det tog ändå en god stund innan vi fick korn på ett exemplar av eftersökt art. På vägen tillbaka mot bilen fick någon se en smärre orm slinka in i en liten låg buske. Det var en slags snok, men då vi kikade närmare visade det sig att det här fanns ännu en orm, tillika en inte helt ofarlig sådan. Det var en vackert tegelröd *hornorm*, visserligen ett mycket litet exemplar, men ändå synnerligen alert och aggressiv. Om det nu i en sådan liten buske fanns hela två ormar, hur många fanns det då inte i alla hundratalet andra buskar i området?

Vår färd norrut gick på hyfsade grusvägar i mycket obebyggda områden och med ett tilltagande inslag av mopane-skog. Enstaka spring- och stenbockar syntes, liksom 5-6 *rüppell's* och en *red-crested korhaan*, den senare ny art för resan. Ny var också *southern white-crowned shrike*. Rovfåglarna var mer talrika än tidigare – vi antecknade bl a tre *black-chested* och lika många *brown snake-eagles*, liksom två par av *african hawk eagle*. När vi stod och tittade på det andra paret av sistnämnda art upptäckte vi ett antal stora flockar av flyghöns flyga fram och tillbaka ett stycke framåt längs vägen. Snart blev vi varse varför – alldeles invid vägen fanns ett rejält vattenhål och här pågick en ändlös trafik med *namaqua sandgrouses* som flockvis landade, drack vatten och blötte bröstfjädrarna för att sedan mycket snabbt flyga iväg och ge plats åt nya flockar i en till synes aldrig sinande ström. Det rörde sig säkert om tiotusentals fåglar och de erbjöd ett helt otroligt skådespel och en av resan riktiga höjdare, enligt de flestas mening. I och vid dammen fanns också en del andra fåglar – ett tiotal *little grebes*, ett par + sju ungfåglar av *south african shelduck*, tre *ruffs*, en *black-winged stilt*, över 300 *grey-backed sparrow-larks* samt ett antal *red-headed finches*. Hökörnarna hade landat i ett träd alldeles nära dammen, men visade inget som helst intresse av att söka knipa sig en flyghöna.

En stund efter vattenhållet fick den ena bilen punktering, men hjulet kunde snabbt bytas på plats och som tur var så var vi bara några mil

från den lilla orten Kamanjab där det fanns en bensinstation. Här konstaterades att däckets hade en stor reva så det var bara att köpa ett nytt för 1500 kr. Medan vi väntade fotograferades några kvinnor av den mycket primitivt levande Himba-stammen – nästan nakna och med kropparna insmorda i en blandning av fett och ockra som gav dem en vackert brun färg.

Vi fortsatte sedan norrut, men hade inte kört långt förrän den andra bilen också fick punktering. Medan vi bytte däck såg vi på lite halvhåll en hona av *pygmy falcon* – det skulle visa sig bli resans enda exemplar av den arten. Strax därefter kryssades en annan fin rovfågel – en *bateleur*.

Vårt mål var Hobatere Lodge som ligger i ett stort privat reservat om ca 35 000 hektar, väster om och i direkt anslutning till den jättelika Etosha national park. Lodgen är mycket trivsamt och ligger i en fin trädgård med mycket fågel intill ett större öppet område med flera vattenhål. Här inledde vi med en timme i ett gömsle invid ett av vattenhålen och därefter följde vi med ut på en game-drive i ett av parkens fyrhjulsdrivna fordon.

Från gömslet såg vi en hel del *springbockar*, *gemsbockar*, *större kudus*, *bergszebror* och *vårtsvin* samt av fågel bl a en *lanner falcon* och två *ostriches*. Game-driven gav fler däggdjur av samma arter samt dessutom några *giraffer* och ett antal *springharar*, kaninliknande varelser som hoppade på bakbenen som kängurur.

Av fågel såg vi bl a två *rüppell's parrots*, sju *rosy-faced lovebirds*, två *african cuckoos*, en *verraux's eagle owl* mycket nära och fint, *african grey*, *damara* och *monteiro's hornbills*, två *carp's tits*, två *anteating chats* och flera *white-tailed shrikes*.

Som avslutning hittade vi ett par av den erkänt mycket svårfunna *hartlaub's francolin*, som vi kunde beskåda på närhåll under en lång stund.

Efter middagen gav vi oss ut på en kort natur, också nu med lodgens fordon, under ledning av ägaren, Steve Braine, själv ivrig ornitolog, och en av hans svarta guider som skötte den starka strålkastaren.

Utbytet blev bl a fyra *småfläckiga genetter*, en *afrikansk vildkatt*, *färska spår av leopard*, två *african scops owls* (en såg vi mycket fint) samt en *pearl-spotted owl*.

6/11. Vi inledde med en morgontur under ledning av Steve Braine. Den gav bl a *rüppell's parrot*, *violet wood-hoopoe*, *carp's tit*, *bare-cheeked babbler*, *rockrunner* (två ex hörda) samt *white-tailed* och *southern white-crowned shrike*. Spår av *brun hyena* demonstrerades.

Efterföljande spaning kring lodgen bjöd på en hel del rovfågel – ca tio *white-backed vultures*, en *lappet-faced vulture*, tre *booted eagles*, en *augur buzzard* samt en *gabar goshawk*. Vidare antecknades bl a också ett tiotal *rosy-faced lovebirds*, några *olive bee-eaters* (endast hörda) samt två *golden-breasted* och över tio *cinnamon-breasted buntings*.

Efter lunch gav vi oss iväg mot Etosha. I Hobatere-reservatets västra del såg vi resans första *klippspringare* – 2 ex - och en stund därefter ett par av *african hawk eagle* och en *augur buzzard*. Vid vår kära bensinstation i Kamanjab lät vi nu laga ett däck på vardera bilen – det tog lite tid, men i gengäld kostade det bara ca 35 kr per däck, en våldsam skillnad således mot att köpa ett nytt. Efter Kamanjab tog vi väg C 40 rakt österut. Både den och vägen in i Etosha-parken (C 38) var asfalterade och vi kunde följaktligen köra mycket snabbt, vilket innebar att det inte blev så värst mycket fågelobsar längs vägen. Vi såg egentligen bara ett antal *southern pale chanting goshawks* och två *ostriches*.

Vägen från Anderson Gate till Okaukuejo Camp i Etosha såg alldeles oerhört karg ut – torra grå buskar och ingen markvegetation att tala om. Inte desto mindre visade det sig redan här och framför allt senare att parken hyste massor av större däggdjur som såg ut att klara sig alldeles utmärkt. Av fåglar kryssades *northern black korhaan* och *spotted thick-knee*.

Efter en mycket omfångsrik och god buffé-middag med bl a ett antal grillade viltfiléer av olika slag drog vi till det elbelysta vattenhålet. Knappt var vi på plats förrän en massiv skepnad sakta materialiserade sig ur dunklet – det var en *spetsnoshörning* som kom lunkande mycket målmedvetet med kurs mot vattnet. Senare på kvällen kom ytterligare tre exemplar – en vuxen och en hona med unge – samt 2+2+3+2 *elefanter* och en flock om femton *lejon*. Lejonflocken innehöll en kraftig hanne som ideligen parade sig med en av honorna. I bakgrunden, ett stycke ute i dunklet på den öppna stäppen, stod *giraffer*, *zebror*, *större*

kudus, *gemsbockar*, *gnuer* och *springbockar* i mindre grupper och inväntade ett lämpligt tillfälle att komma fram och dricka.

I luften rörde sig massor – säkert över tjugo – *rufous-cheeked nightjars* och vi hörde dem också spinna, ganska likt vår egen nattskärra.

7/11. Så fort Okaukuejo-campens grindar öppnats drog vi ut mot nordväst med våra bussar. Ganska snart kom vi ut på en mycket karg stäpp och här fick vi tämligen omgående se resans första *kori bustard* – det skulle bli 7-8 ex av denna världens största trapp under dagen. En annan stor trapp kom flygande över vägen för att landa några hundra meter bort – det syntes direkt att det här var frågan om den sedan flera dagar efterspanade *ludwig's bustard* ! Efter bl a en del mindre trappar i form av både *northern black* och *red-crested korhaans* samt en *wahlberg's eagle*, flera *greater kestrels* och några *double-banded coursers* kom vi så till Okondeka waterhole alldeles i kanten av den oändliga, vita Etosha Pan – en uttorkad sjöbotten, stor som Vänern hemma (hela Etosha-parken är ungefär så stor som Dalarna !). På vägen framför oss hade en jeep stannat och snart såg vi orsaken – två *lejonungar* hade sökt skugga under den ! *Lejonhonan* kom sakta lunkande längs vägen med halvöppen käft och blodig hals efter en nyss avslutad måltid, men efter inspektion av läget föreföll hon tycka att ungarna var säkra för hon vände åter mot skuggan under ett stort träd där det låg ytterligare ett tiotal *lejon*. Nere vid vattenhålet fanns det massor av djur som föreföll helt obesvärade av de stora katternas närvaro. Det var *giraffer*, *zebror*, *större kudus*, *gemsbockar*, *gnuer*, *springbockar* och *strutsar*, sammanlagt flera hundra individer. Flockar kom och gick hela tiden och en del djur rörde sig faktiskt ute på den totalt sterila sjöbotten – antagligen för att inte riskera att bli utsatta för bakhåll från rovdjur.

En *peregrine falcon* hann dra förbi innan vi ställde kosan tillbaka mot Okaukuejo. Efter ett kort tag upptäckte vi en samling gamar på marken ca 500 meter från vägen. Det var naturligtvis mest *white-backed* men också säkert ett dussin *lappet-faced vultures*. På vägen spanade vi alldeles särskilt efter rara lärkor, men såg mest sådana vi redan sett med en kraftig dominans av *red-capped larks*. Plötsligt ropades det "cheetah", men det var bara en *afrikansk vildkatt*, förfadern till vår huskatt, som satt så fint ett stycke från vägen och tittade intresserat på

oss med de stora skära öronen genomlysta av solen.

Strax innan vi kom tillbaka till Okaukuejo såg vi fyra kretsande stora fåglar. Det var resans – som det skulle visa sig – enda *secretary birds*.

I Okaukuejo checkade vi ut från stugorna, tittade på en del fågel inne på campen samt gjorde ett kort besök vid vattenhållet.

I avsaknad av större rovdjur – de dricker tydligen bara på natten – vågade sig nu betydande mängder av framför allt *större kudu* och *springbockar* ned för att dricka. Här fanns också en hel del *double-banded sandgrouses*.

På eftermiddagen begav vi oss österut mot Halali. Vid ett vägskeje letade vi i mycket låg buskvegetation fram två individer ur den lilla isolerade population av *rufous-eared warblers* som fortfarande häckar i Etosha, säkert hundra mil från det huvudsakliga utbredningsområdet längre söderut.

Vi tog sedan en vägslinga som tog oss till vattenhålen Gembokvlakte, Olifantsbad och Aus. Stora gamskruvar började att dyka upp, men tyvärr hittade vi inga nya vägnära samlingar på marken. Vi kunde dock, liksom tidigare på dagen, konstatera ett rejält inslag av *lappet-faced vultures*. I övrigt var det inte så vidare gott om fågel men vi fick mycket fina observationer på ett eller två par av *african hawk eagle*.

Av däggdjur såg vi allt fler *svartmaskade impalas* (en sällsynt ras) samt en hjord om minst 20 *elefanter* alldeles invid vägen nära Aus.

Vi ankom till vår nästa övernattningsplats, Halali Camp, ca en timme före skymningen. Här gjorde vi nu ett av resans få taktiska miss-tag. Eftersom de ”tunga” däggdjursarterna vid vattenhållet i Okaukuejo hade kommit in en god stund efter solnedgången, beslöt vi att först äta och sedan ta oss ned till campens vattenhål när det blivit mörkt. Då det var en stund kvar till skymningen gjorde jag en snabb rekognosceringstur bort till vattenhållet, varvid jag kunde konstatera att det här fanns betydligt fler åskådare än djur. Det enda som syntes var en flock pärlhöns, så jag tog ned tuben igen efter bara någon minut och begav mig till restaurangen för att avnjuta ännu en superb buffé-middag. Innan middagen var över drog Axel iväg till vattenhållet och när vi en halvtimme senare kom dit kunde han berätta att vi just missat en noshörning och 27 elefanter. Vi satt dock inte länge förrän det dök upp en ny

noshörning som så småningom avlöstes av ytterligare några individer samt några *elefanter*. Nu började de som uppenbarligen suttit här hela kvällen att lämna platsen och då passade jag på att fråga en av dem om det var en spets- eller trubbnoshörning som setts innan vi anlände. ”Trubb” blev svaret och då han sedan också berättade att det kommit fram en leopard före skymningen och attackerat en fågel insåg jag att vi hade missat de två tyngsta däggdjursarterna i Etosha. Sedan hjälpte det inte att jag som sista spanare satt kvar till klockan ett – det blev inga fler leoparder eller trubbnoshörningar den kvällen. Däremot kom det ständigt nya *spetsnoshörningar* fram ur dunklet – sammanlagt kunde jag räkna in hela nio individer. Var någonstans kan man idag få se så många på en plats under en kväll ? Vid 23-tiden kom ett vaggande hus ut ur den dunkla mopaneskogen i söder – en stor *elefant*, tätt följd av en till och en till slut sammanlagt tjugo djur varav ungefär hälften ungar. *Elefanterna* hade nu stor show nere i vattenhållet – drack, sprutade vatten, badade och småbråkade. Mellan besöken av de stora djuren smög sig flera *hyenor*, sammanlagt fem, fram för att dricka.

Medan jag vaktade vid vattenhållet hittade Teet och Ulf den *honungsgrävling* som regelbundet brukade slå omkull och rota i lägre tunnor i mörkret. De hörde också en spelande *southern white-faced scops-owl*.

8/11. Kvällen innan hade vi av en amerikansk grupp (Rockjumper under ledning av Adam Riley), som hade kört parallellt med oss ända sedan Windhoek, fått reda på ett dagträd för en *southern white-faced scops-owl* i Halali. På plats kunde vi konstatera att det faktiskt rörde sig om två individer. Vi hann också se 5-6 *violet wood hoopoes* innan vi lämnade Halali för nya äventyr. Färden gick vidare österut och vi kunde bl a konstatera att det här sannolikt var som tätast med större djur – *zebror*, *giraffer*, *gnuer* m fl.

Vid ett tidigt stopp såg vi ett stort antal gamar, bl a ca 10 *lappet-faced* och resans första och enda *white-headed vultures*. Vi körde ett stycke ut på Etosha pan vid en plats som hette Etosha lookout. I detta sterila landskap saknades fåglar, men utsikten över det oändliga flata området var minst sagt imponerande.

Den 25 kilometer långa slingan ut mot Okerfontein gav bl a två fina *lanner falcons*, men sedan sågs ingenting av större ornitologiskt värde förrän vi kom upp till Andoni plains i

parkens nordostligaste hörn. Den stora gräs-stäppen här påminde inte så lite om Serengeti i Tanzania, inte minst på mängderna större däggdjur. Här hittade vi också bl a 18 *blue cranes*, flera *kori bustards*, en grann hanne av *pallid harrier* – mycket ovanlig i södra Afrika – flera *magpie* och *lesser grey shrikes* samt ett stort antal lärkor av minst fyra arter, bl a antligen tre ex av den i flera dagar eftersökta *pink-billed lark*.

Vid vattenhållet i Namutoni camp sågs en jättestor flock om minst 5000 *red-billed queleas* samt hördes en *barn owl*.

9/11. På morgonen körde vi två varv runt en liten slinga, Dik-dik drive, söder om Namutoni och såg mycket riktigt ett antal *damara dik-dikar*, en synnerligen näpen liten antilop, ungefär så stor som en hare. Här noterade vi också en *red-crested korhaan* samt två nya arter av *babblers* – *black-faced* och *southern pied*.

Tillbaka i campen strövade vi en stund kring denna. Här var det mycket fågelrikt och vi kryssade en rad arter – *red-necked falcon*, *meyer's parrot*, *red-breasted swallow* (en verklig jätte!), *house martin*, *yellow-breasted apalis* och *blue waxbill*.

Vid frukosten kunde vi konstatera att Micke fått ett kraftigt återfall i den influensaliknande sjukdom som härjat i gruppen, liksom att Kjell som varit sjuk i över en vecka inte blivit bättre.

Vi beslutade därför att köra dessa två till ett privat sjukhus i den relativt närbelägna staden Tsumeb, som låg längs vår fortsatta färd norrut. På sjukhuset konstaterades att båda hade ca 39 graders feber och höll på att få lunginflammation, samt att de var kraftigt uttorkade. De fick därför ligga kvar för att antingen ta sig norrut efter oss på något sätt eller bli hämtade på vår väg söderut fyra dagar senare. Medan vi väntade på besked från sjukhuset strövade vi i det parkliknande exklusiva villaområdet kring sjukhuset och kryssade *violet-backed starling*.

Färden mellan Tsumeb och Rundu var tämligen händelsefattig – ett starkt intryck gjorde dock de stora mängderna *common swifts* och *barn swallows* längs vägen. Vilka hade häckat under tegelpannorna eller bryggan hemma?

Halvvägs mot Rundu passerade vi den sk veterinärlinjen (veterinary cordon fence), ett staket uppsatt tvärs över tvärs över Namibia med syftet att hindra spridning av mul- och

klövsjuka söderut. Norr om linjen fanns det betydligt mer av både människor och boskap och här hade vi kommit in i det ursprungliga och primitiva Afrika. Det var tätt mellan de små byarna som normalt bestod av ett mindre antal runda lerhyddor med vasstak inom en hägnad av taggiga buskar.

Ett stycke söder om Rundu stannade vi vid den i skådarkretsar välkända TV-masten. Miombo-skogen runt om hade både huggits och brandhärjats, men det visade sig ändå finnas en hel del fågel här. Målartern *rufous-bellied tit* hittades lätt i minst två exemplar och vidare visade sig *klaas's cuckoo*, *african yellow white-eye*, *white-browed scrub-robin* och *chin-spot batis*. I skymningen ankom vi till staden Rundu, där vi hade ett styvt jobb att hitta till vårt natthärbärge Sarasungu River Lodge nere vid gränsfloden mot Angola. Strax innan lodgen låg en lång orm, ca 150 cm, tvärs över vägen. Den var ljust gråbrun med en del mörka fläckar under och rörde huvudet blixtn snabbt när den blev irriterad på någonting sedan den ringlat ned i det grunda diket. Detta kunde inte var något annat än en svart *mamba*, världens kanske mest fruktade orm och med gift tillräckligt att döda dussintals människor!

10/11. Sarasungu River Lodge hade både ett utomordentligt fint läge invid Kavango-floden och en mycket vacker och fågelrik trädgård. Eftersom vi nu dessutom befann oss i en helt ny klimat- och vegetationszon var det inte så konstigt att nya arter duggade tätt under vår morgonexcursion kring lodgen. Vi började nere vid floden som kantades av ett smalt vassbälte. På andra sidan låg Angola och kvinnor och barn från den närmaste byn kom successivt ned till floden för att tvätta eller bada – en alltigenom idyllisk och rofylld stämning rådde. Nya fågelarter här blev *little bittern*, *spur-winged goose*, *black crane*, *african jacana*, *lesser jacana*, *rock pratincole*, *coppery-tailed coucal*, *pied kingfisher*, *little bee-eater*, *wire-tailed swallow*, *wattled starling* och *southern brown-throated weaver*. Särskilt *lesser jacana* och *rock pratincole* – två respektive ett exemplar – var ganska oväntade här. I trädgården kryssades *red-eyed dove*, *emerald-spotted wood-dove*, *green wood-hoopoe*, *Hartlaub's babbler*, *kurrichane thrush*, *white-browed robin-chat*, *swamp boubou*, *white-bellied* och *amethyst sunbird* samt *golden* och *red-headed weaver*.

Efter frukosten drog vi till Rundu sewage works där vi tillbringade några mycket varma förmiddagstimmar. I själva dammarna var det gott om fågel även om riktiga topparter saknades. Här såg vi bl a en ensam *abdim's stork*, tio *hottentot teals*, ett par *southern pochards* samt ett antal *purple gallinules* och *african jacanas*. Norr om dammarna utbredde sig en torr ängsmark växlande med en del våtare områden med vass. Här noterade vi tre *squacco herons*, två *rufous-bellied herons*, en *comb duck* hanne, två *booted eagles*, en *bateleur*, en honfärgad *european marsh harrier* (lite sensationellt så här långs söderut), en 1k *lanner*, en *african rail*, en *lesser jacana*, tre *african snipes*, en *senegal coucal* samt ett femtontal *blue-cheeked bee-eaters*.

På vägen mot Popa falls gjorde vi ett lamt försök att skåda i ett stycke Miombo-skog, men det var nu alldeles för hett för både oss och fåglarna.

Framme vid Popa falls tvärbromsade vi för en misstänkt roller – det var nu bara en *lilac-breasted*, men i samband med det stoppet upptäckte vi 8-10 *red-billed oxpeckers* på några kossor. De blev faktiskt de enda på hela resan. Ett nytt försök att skåda Miombo-arter strax utanför grindarna till Mahango-reservatet gav inte heller något så vi drog till Popa falls där vi checkade in i de tämligen enkla stugorna i turistcampen.

Nere vid fallen – eller snarare forsarna - hittade vi bara en enda *rock pratincole*, men den nöjde vi oss med eftersom vi ju dessutom sett arten tidigare vid Sarasungu. En *martial eagle*, en *bateleur* och en *peregrine falcon* drog förbi. *Terrestrial brownbul* samt *black cuckoo* noterades i övrigt och några såg också *giant kingfisher* och *mosque swallow*. En *halsfläckig utter* lekte i vattnet. På kvällen såg och hörde vi två *african wood-owls* kring stugorna.

11/11. På morgonen hängde vi på låset till Mahango Game Reserve – grindarna öppnade inte förrän kl 7. Detta lilla, men oerhört fina reservat utgörs av dels flodängar och papyrusfält kring Okavangofloden, dels mer torra Miombo-marker längre åt väster. Trots sin litenhet är det oerhört viltrikt och på den alltför korta tid – ca 4 timmar – som stod oss till buds räknade vi in åtskilliga *chacmababianer*, 2-3 *markattor*, tio *zebror*, 15 *vårtsvin*, två *flodhästar*, 20 *giraffer*, 30 *afrikanska bufflar*, fem *större kudus*, 11 *roan-antiloper*, 50 *sydliga*

rörbockar, 20 *lechwe-antiloper*, 20 *röda ko-antiloper* och 30 *impalas*. Här finns också elefanter, lejon, sabelantiloper och sitatungas, men dessa missade vi tyvärr.

Fågelfaunan var likaledes synnerligen imponerande med många nya arter/resarter: *goliath heron*, *great white egret*, *wooly-necked*, *saddle-billed*, *marabou* och *yellow-billed stork*, *white-faced duck*, *african harrier hawk*, *eurasian hobby*, *wattled crane*, *long-toed plover*, *water thick-knee*, *red-winged pratincole*, *african skimmer* och *southern carmine bee-eater*. Nästan alla fina djur och fåglar syntes på flodängarna eller nere över floden.

Vägen in in Botswana går rätt igenom Mahango-reservatet och efter en, som i alla u-länder, löjligt omständlig passprocedur fortsatte vi mot Shakawe Lodge vid Okavango-floden. En bit efter gränsstationen tog dock bensinen i vår bil slut och Teet fick därför följa med den andra bilen till lodgen för att där förhoppningsvis uppbringa en reservdunk.

Medan vi väntade vid vägkanten kom en ung kvinna med ett litet barn på armen fram till vår bil och vi fick nu en liten, men tillräckligt skakande inblick i vardagen för många människor i denna del av världen. Hon hade två barn och hennes man hade "passed away" för någon månad sedan. Vi tänkte osökt på AIDS – 38 % av Botswanas befolkning lär vara HIV-infekterade. Även hennes föräldrar var döda och hon hade bara gamla 80-åriga farmor kvar. De kvarlevande hankade sig uppenbarligen fram på svältgränsen och det kändes plötsligt väldigt konstigt att dra omkring och skåda fåglar samt bo och äta furstligt i denna omgivning. Men det enda vi kunde göra var att samla ihop vad vi hade av matvaror i bilen och ge henne dessa. Sedan dök Teet upp med en dunk av någon mystisk soppa han fått på lodgen – den dög i alla fall som bränsle fram till bensinstationen i det lilla samhället Shakawe som till vår stora lycka faktiskt hade bensin, därtill t o m blyfri.

Några timmar efter den andra bilen nådde vi så till sist Shakawe lodge, där vi hälsades välkomna av Elaine Price, ehuru född i Afrika hur coolt urengelsk som helst. Tillsammans med sin man hade hon drivit denna lodge ute i ödemarken i över 30 år – mannen var nu i England på besök och hon var ensam på plats med sin son och sin svarta personal. Vi fick snabbt en försenad lunch med utsikt över en liten lotustäckt damm med egen *krokodil* och ett rikt fågelliv.

Här fanns bl a *green-backed heron*, *african jacana*, *giant* och *woodland kingfisher* samt *black-collared* och *crested barbet*.

Lodgen låg precis vid stranden av Okavango-floden i en fin galleriskog. På programmet stod först en flodtur, sedan länge emotsedd med stor spänning. Eftersom lodgen bara hade en båt fick vi åka ut i två skift med Elaine som förare och guide (hon kunde sina fåglar !). Vattnet var exceptionellt lågt vilket dels – positivt – blottade åtskilliga sandbankar där fåglar kunde stå, dels – negativt – gjorde att vi inte riktigt kunde fara överallt.

Artlistan kom att bl a omfatta *goliath*, *squacco* och *green-backed heron*, *little bittern*, *hamerkop*, *white-faced duck*, *african fish eagle*, *wattled plover*, *water thick-knee*, *red-winged pratincole*, *white-winged black tern*, *african skimmer*, *pied* och *malachite kingfisher* samt *southern carmine*, *white-fronted*, *blue-cheeked* och *little bee-eater*, de flesta arter i goda antal och på fantastiskt fint observationshåll.

Både *krokodiler* och *flodhästar* var allmänna. Från campen sågs även *openbilled stork*, ytterligare en *rock pratincole*, ett dussin *meyer's parrots* samt en *broad-billed roller*.

På kvällen for vi ut igen för att söka efter *pel's fishing-owl*, den kanske viktigaste målarten vid Shakawe. Grupp nummer två hittade en direkt, medan grupp nummer ett fick den först vid det andra försöket efter middagen. Ugglan är mycket stor, fjädervig och närmast apelsinfärgad med stora svarta fuktglänsande ögon.

12/11. Hela denna dag tillbringades i och vid Shakawe lodge. På morgonen inledde vi med några båtturer som bl a gav 120 *open-billed* och 13 *yellow-billed storks* samt 100 *white-faced ducks*. Vi passerade också en stor koloni av *southern carmine bee-eaters* och det var ett otroligt skådespel när hundratals av dessa fåglar nästan samtidigt lyfte ur papyrusen på andra sidan floden och strömmade över till häckningsbrinken för att mata.

I ett fikonsträd frossade mängder av fågel på frukterna, bland dessa bl a ett antal *african green pigeons*, några *bradfield's hornbills* samt *violet-backed* och *wattled starlings*. Från båten syntes också *lesser striped* och *grey-rumped swallows* samt *luapula cisticolas*.

Under dagen blev det inte färre än sex nya rovfågelarter – *honey buzzard*, *steppe eagle*,

african goshawk, *african hobby*, *dickinson's kestrel* och – finast av allt och därtill synnerligen oväntat – en *bat hawk* som mitt på ljusa morgonen kom flygande förbi båten på närhåll. Kring lodgen noterades bl a *levaillant's cuckoo*, *lesser honey-guide*, *garden warbler*, *ashy flycatcher* och *red-billed firefinch*.

Lodgens lilla runda swimmingpool hade ett mycket grumligt vatten och när det på eftermiddagen började flyta upp löv misstänkte Elaine att det kunde ligga en krokodil (!) på botten. Ingen, inte ens badfantomen Anders, tordes dock testa hypotesen, trots att lufttemperaturen på eftermiddagen överskred 40 grader i skuggan.....Och apropå olika faromoment i att leva på lodgen berättade Elaine bl a att dottern hade haft malaria åtta gånger under sina åtta första levnadsår och att man årligen sköt 15-20 svarta mambor kring husen. Elaine tyckte dock att puffadders och kobror – också de mycket vanliga – var betydligt lömskare. På kvällen hördes en spelande *fiery-necked nightjar* i söder.

13/11. Detta blev en nästan ren transportdag – vi hade över hundra mil att köra till Windhoek och vi skulle dessutom plocka upp våra sjuklingar från deras hotell i Tsumeb.

I miombon nära norra entrén till Mahango game reserve noterades bl a *striped kingfisher*, *fiery-necked nightjar* (stöttes och spelade vingskadad), *fawn-coloured lark*, *black-headed oriole* och *pale flycatcher* och längs vägen mellan Popa falls och Rundu stannade vi för resans enda *dark chanting goshawk*.

Noterbart i övrigt var otrevligt många *vårtsvin* i vägkanten i skymningen på en sträcka ca 20 mil norr om Windhoek, dit vi ankom vid 21-tiden. Den utmärkta lodgen här ställde upp med såväl sen middag denna kväll som tidig frukost nästa morgon.

14/11. Vi steg upp tidigt och var vid Avis dam strax efter soluppgången. Vårt syfte var att söka få se eller höra orange river francolin, men av detta blev det intet. Däremot kunde de som inte sett *shaft-tailed whydah* här förra gången nu kryssa denna art.

Efter en timme fortsatte vi mot flygplatsen, där vi trots en kaotisk situation – utomordentligt dålig ordning – kunde lämna Windhoek och Namibia med kurs mot Cape Town.

Här var det som vanligt trassel med bilarna – de var bokade till en senare tidpunkt på dagen och de var dessutom inte WV-bussar utan i och för sig nya, men något för små Kia-bussar.

Medan vi väntade på bilarna kryssade vi *house crow* samt *common* och *red-winged starling* på parkeringsplatsen. Så småningom kom vi också iväg till Rondevlei, ett litet naturreservat där vi mötte Callan Cohen, namnkunnig lokal skådare, som skulle bli vår guide under resten av dagen. Callan trodde inte att Rondevlei skulle kunna ge oss något nytt, så han tog istället med oss på en lång bilfärd till den lilla orten Rooi Els, 5-6 mil öster om Cape town. Här gjorde vi en vandring längs en grusväg genom kust-fynbosen, en vegetationstyp närmast att jämföra med *maccian* i Sydeuropa. Nya arter duggade in tätt – först och främst den eftertraktade endemen och synnerligen märkliga *cape sugarbird* men också *jackal buzzard*, *african black swift*, *white-necked raven*, *cape bulbul*, *cape rock thrush*, *grassbird*, *karoo prinia*, *fiscal flycatcher*, *orange-breasted sunbird*, *yellow bishop*, *cape bunting* och den svårobserverade *cape siskin*. Två mäktiga *verreaux's eagles* kom glidande längs bergssidan.

Vi fortsatte sedan till Stoney point, en udde som mest är känd för att hysa en av de två fastlands-kolonierna av *african penguin*. Från en utkiks-plattform kunde vi på närhåll titta på de flera hundra fåglarna där de häckade tillsammans med fyra arter *cormorants* – förutom de talrika och tidigare sedda *white-breasted* och *cape* även de för oss nya *bank* och *crowned*. I närheten noterades också en flock om nio *african black oystercatchers* och tre *yellow-billed ducks* samt *cape francolin*, *speckled mousebird*, *cape weaver* och *cape canary*. Ute över havet syntes att antal *cape gannets* och *parasitic jaegers*.

Rätt sent, som vanligt, tog vi in på vårt hotell, Flora Bay Resort med fantastisk sjöutsikt i byn Hout Bay på utsidan av Cape Peninsula. Middagen intogs på en stor sea-food-restaurang, inredd som en rad fartygssalonger. Här frossades på främst skaldjur – väldigt gott !

15/11. Denna dag skulle vi skåda kring Cape Town och plocka in resten av kap-endemerna m m. Som inhyrd guide hade vi nu David Winter, liksom Callan från Birding Africa. Vi inledde med en kort vandring längs Klaasen-berg trail, som gick genom högväxt skog med tät markvegetation på sluttningen av Table

mountain. Här spelade vi fram två olika *knysna warblers*. De sjöng högljutt, men var stört omöjliga att få syn på i den täta markvegetationen av främst stora ormbunkar. *Knysna warbler* lär vara en fågelvärldens värsta skulkare – jämfört med den är en videsångare på Öland rena exhibitionisten ! När vi stod och sökte få syn på knysnan hördes ett märkligt läte, som en mistlur på avstånd. Det var en *buff-spotted flufftail*, en annan fruktad superskulkare. Trots att vi lockade den alldeles intill oss lyckades vi inte få syn på den heller – vår guide hade följt bara sett arten två gånger ! Vi fick trösta oss med att titta på *cape batis* och *cape white-eye*, som också fanns på plats i skogen.

Nästa lokal blev Kirstenbosch botanical garden, en av världens finaste botaniska trädgårdar. Här vandrade vi runt bland proteor och andra vackra blommor och kryssade *african olive pigeon*, *sombre greenbul*, *olive thrush*, *cape robin*, *southern boubou*, *lesser double-collared sunbird*, *chaffinch* (ja, just det – vanlig bofink, inplanterad här för länge sedan !) och *forest canary*. Här återsåg vi också flera fina *cape sugarbirds* och *orange-bellied sunbirds*. Ett stycke från parken gjorde vi ett besök vid ett bo av *spotted eagle owl* – honan satt och vaktade två gråduniga ungar i en stor trädklyka.

Efter en lång färd genom stadsbygden kom vi till Blouvillei, ett litet privat våtmarksreservat, inklämt mellan motorvägar, shopping-centrum och allmän ruderatmark. Detta till trots fanns här massor av våtmarksfåglar. Vi letade främst efter *painted snipe*, som setts här senast föregående dag, men fick nöja oss med bl a en *purple heron*, tre *little bitterns* på mycket nära håll, två *glossy ibis*, ett par *white-backed ducks* med ungar, en *african snipe*, *Levaillant's cisticolas*, en *malachite sunbird* samt ett antal *southern red bishops*, strålande vackra i rött och svart.

Vi drog sedan tillbaka genom staden och ut på the Cape Peninsula där vi började med en misslyckad skallgång efter hottentot buttonquail. Sedan besökte vi ett mycket vackert strand-avsnitt med insprängda vita sandstränder – här fanns bl a 20 *glossy ibises*, 16 *african black oystercatchers*, fyra *white-fronted plovers* samt en massa *swift*, *sandwich* och *common terns*.

Dagen avslutades med ett besök på Cape of Good Hope där ett av de mest frekventa språken

denna dag var svenska. Här befann sig nämligen två av de skära bussarna (med svenska flaggor på sidorna) och deras passagerare som stod i begrepp att resa norrut genom Afrika. Udden är såväl vacker som magisk, men Cape Point två kilometer åt öster är både sydligare och mer dramatisk (men sydligast av alla är förstås Cape Agulhas, ca tjugo mil längre österut.) Havet utanför var fullt av fågel – mest *swift terns* och *cape gannets* och en hel del *parasitic jaegers*, men en *giant petrel* kom också dragande förbi på hyfsat håll.

Vid middagen drog Teet iväg för att ringa till Trevor Hardaker från Zest for Birds, som nästa dag skulle ordna så att vi kom ut på oceanen. Han kom dock tillbaka med "skitdåliga" nyheter – båtturen var inställd på grund av för hård blåst. Detta förstod vi inte alls – vinden var högst måttlig vid stränderna och följande våra guider sagt att turerna inte brukade ställas in förrän vid ca 20 sekundmeter. Men enligt Teet skulle det råda helt andra vädersystem ute dit vi skulle och det var bara att acceptera faktum och hoppas på bättre tur någon av de följande dagarna, då vi dock skulle bli tvungna att rätt så rejält ändra i programmet om båtfärden skulle bli av.

16/11. Nu begav vi oss ut på en fyra dagars rundtur i sydvästra Cap-provinsen. Vi startade mot öster för att börja med att leta efter *cape rock-jumper* – ett måste eftersom arten inte bara är endemisk utan också mycket vacker och särpräglad. Klippterrängen runt Sir Lowry's Pass, några mil öster om Cape Town, är en säker lokal och här hittade vi först en subadult och sedan en adult hanne efter en stunds letande. Här upptäcktes också bl a några *grey-winged francolins*, en *common quail* samt två *long-billed pipits*.

Vägen vidare österut gick genom ett böljande och storslaget jordbrukslandskap där vetet just hade bärgats. Karaktärsarter var *pied starlings* samt *steppe buzzards* på stolparna och *blue cranes* ute på stubbåkrarna eller vid vattenhålerna – det förvånade oss storligen hur allmänna de sistnämnda var. Vid Swellendam svängde vi söder-ut för att på långa och dammiga grusvägar ta oss ned mot de Hoop nature reserve. Vid det första stoppet hittade vi två nya lärkor – *large-billed lark* respektive *Agulhas long-billed lark* och en bit längre bort också en tredje ny lärka – *Agulhas clapper lark*. Sedan kryssades också *pearl-breasted* och *black saw-wing swallow* samt *horus swift* innan vi på en manuell drag

linfärja korsade Breede river. Vi började nu spana efter dagens mållart nummer ett – den jättelika *cape vulture*, men de första stora rovfågarna vi hittade var faktiskt två *Verreaux's eagles*. Strax därefter såg vi dock flera *cape vultures*, i närheten av sin sista häckplats i Kap, samt kryssade en annan efterlängtat art – en *black harrier*, utsökt elegant i svart och vitt. Båda dessa arter såg vi mycket fint.

En tur i och kring en eucalyptusskog gav bl a *african hoopoe*, *lesser honey-guide*, *bar-throated apalis* och *sweet waxbill*.

På tillbakavägen spanade vi av de stora norra slätterna i de Hoop-reservatet som var fyllda av stora däggdjur, främst *bonteboks* och *eland-antiloper*. Bland dessa uppletades också resans första och enda *Stanley's bustards*.

Innan det blev mörkt hann vi också med ännu en ny trapp-art – några *karoo korhaans*.

På kvällen åt vi på en restaurang i Swellendam resans kanske allra bästa middag – åtminstone för dem som tog en rätt bestående av tre väl tillagade filéer av springbok, större kudu och struts. Maten kostade visst hela 90 kr.....

17/11. Till frukosten blev det bl a champagne till följd av att Kurt fyllde 65 år. Sedan drog vi till Grootvadersbosch – Farfars-skogen – några mil öster om Swellendam. Skogen ligger i en dal invid ett höglänt vildmarksområde och är en rest av en tidigare mycket mer omfattande lövskog. Här fick vi en del nya arter – *red-chested cuckoo*, *olive woodpecker*, *grey cuckoo-shrike*, *Victorin's warbler*, *yellow-throated woodland warbler*, *blue-mantled crested flycatcher* och *greater double-collared sunbird*. Några fina rovfåglar seglade också upp över skogen frampå förmiddagen – tre *forest buzzards* samt ett exemplar av vardera *african harrier hawk* och *martial eagle*.

På eftermiddagen besökte vi Bontebok National Park som ligger i en grund gryta omgiven av jordbruksmark. Parken instiftades framför allt för att bevara den utrotningshotade antilopen *bontebok* och sådana, liksom även *röd koantilop* och *bergszebra*, fanns här i rejäla antal. Tre nya fågelarter noterades – *cloud cisticola*, *brimstone canary* och *streaky-headed seed-eater*. En juv *african fish eagle*, tre *black harriers*, två *common quails* samt två *agulhas clapper larks* sågs också.

Resten av dagen ägnades åt transport till nästa övernattningsställe, staden Ceres, ca 20 mil åt nordväst.

I reningsdammarna utanför Swellendam sågs ett tiotal av vardera *hottentot teal* och *cape shoveler* samt ett halvdussin *black-winged stilts*.

18/11. Dagens huvudmål var karoo-landskapet som börjar några mil norr om Ceres. Vid passet Karooport tittade vi på *namaqua warbler* samt *verreaux's* och *booted eagle*. Berndt såg också några *black-headed canarys* här. Uppe i karoon blev vi, liksom tydligast hittills i Grootvadersbosh, påmind om att säsongen var ganska långt framskriden – det kändes ungefär som i början av juli hemma. Få fåglar sjöng och de eftersökta endemerna satt hårt inne. Efter mycket jobb letade vi dock fram såväl *lark*, som *chat* och *eremomela* med prefixet "karoo". (Karoo lark var föresans sjuttonde lärtart...). Vid kopjen (litet runt berg) Eierkop flög åtskilliga eleganta gnistrande gröna *malachite sunbirds* omkring och bråkade med varandra – de var något av en karaktärsart i sluttningar med lite buskar i området. Vid Katbakkies letades det förgäves efter cinnamon-breasted warbler – trots att halva gruppen var uppe och klättrade i branterna i flera timmar stod denna art bara inte att finna. Bland träden nere i dalsänkan kryssades däremot *fairy flycatcher* och *layard's tit babbler*.

Efter Katbakkies fortsatte vi på grusvägen mot väster. Vid en damm fanns en hel del vattenfågel – *great crested grebes*, *reed cormorants*, *black-headed heron*, *yellow-billed ducks* och *spur-winged geese* – men i övrigt var resan skälligen fågeltom. Tyvärr körde vi sedan också fel väg mot norr, en usel kostig på säkert tio mil genom Cederberg. En del ansåg att utsikten var värd felkörningen, men personligen tyckte jag inte att bergslandskapet var särskilt märkligt på något sätt – har sett mycket vackrare och mer dramatiska sådana i t ex Nordamerika, Turkiet och på Korsika. Sent omsider, i svart mörker, kom vi så småningom fram till Lambert's Bay där en utsökt och som vanligt prisbillig middag på en fiskrestaurang utgjorde plåster på såren.

19/11. På morgonen besökte vi Bird Island, alldeles utanför hamnen i Lambert's Bay. Det gick en pir ut till ön, men den fick vi inte ta eftersom en grävsropa skulle arbeta där". Vi fick istället vänta en dryg timme på att färjas över ca 100 meter med båt! Den lilla platta ön är mest känd för sin stora koloni av *cape gannets* som vi nu fick vårt lystmäte av på nära håll. Här häckade också ett stort antal *cape cormorants* och någon räknade till 66 *african*

penguins i en koloni. Pålssälar fanns också i massor. I hamnen syntes en *crowned cormorant* samt tre *grey-headed gulls* bland alla *Hartlaub's*. Och inte hade grävskopan börjat jobba när vi åter kom iland.....

På återvägen mot Cape Town började vi med att besöka Kransvlei Poort, den lokal för *protea seed-eater* – en ganska fåtalig superendem – som vi missat på felkörningen kvällen innan. Fåglarna fanns i en trång dal där det redan på morgonen var olidligt hett. De hittades lätt i flera exemplar.

Här fanns också bl a den snarlika *streaky-headed seed-eater*, ett par *southern boubous* samt gott om *malachite sunbirds* och *yellow bishops*. Några klippspringare klättrade uppför en vådlig brant och två *verreaux's eagles* drog längs en bergssida.

Längs vägen söderut sågs två *booted eagles* samt en hel del *steppe buzzards*. Vi handlade och åt lunch samt skådade en stund vid Berg River. Här fanns tusentals *greater flamingos*, vidare bl a också både *lanner* och *peregrine falcon* samt *little* och *caspian tern*.

Dagens skådande avslutades i West Coast National Park som domineras av en djup havsvik – Langebaan lagoon – kantad av leriga tidvattenstränder. I omgivningarna kryssade vi äntligen *southern black koorhan* som blev resans åttonde och sista trapp-art. Här såg vi också *ostrich* och minst tre *black harriers*. Huvudmålet var dock gömslet vid Geelbek varifrån vi kunde genomsöka ett fullkomligt myller av vadare på den blottlagda ebbstranden. Två rariteter här var *terek sandpiper* och *redshank* och ny för resan var också *curlew* som sågs i flera exemplar. Dominerande arter var *curlew sandpiper* och *little stint*, men det fanns också åtskilliga *greater ringed*, *white-fronted* och *grey plovers*, *ruddy turnstones*, *marsh sandpipers*, *common knots*, *sanderlings*, *bar-tailed godwits* och *whimbrels* samt en ensam *chestnut-banded plover*.

Det allra roligaste som hände på platsen var emellertid att Teet efter ett telefonsamtal kunde meddela att den pelagiska båt färden från Simon's Town skulle bli av nästa dag. Jublet visste inga gränser och vi firade detta och resans avslutning lite i förväg med en ny brakmiddag på den häftiga seafood-restaurangen i Hout Bay på kvällen.

20/11. Idag kom vi som sagt äntligen ut på bøljan varom det mer utförligt redan har berättats i ingressen till denna reseberättelse. Tilläggas kan att resans artlista på några timmar utökades med 21 arter och att 13 av dessa var livskryss för mig.....

På invägen kikade vi på bl a *bank cormorants* och *pålssälar* samt från sjösidan på den stora kolonien av *african penguins* som ligger alldeles intill den strandnära bebyggelsen i Boulders Beach strax söder om Simon's Town.

Sedan vi kommit iland hade vi några timmar kvar innan vi skulle vara på flygplatsen. Vi valde då att köra runt i Strandfontein sewage works, d v s det mycket stora och fågelrika systemet av avloppsdammar strax norr om sanddynerna mot False Bay. Avloppsdammar låter lite otrevligt, men området är faktiskt rätt fint och innehåller massor av vattenfågel. Hade vi besökt det första dagen hade vi rentav tyckt att det var fantastiskt.

Här fanns tusentals *greater flamingos*, massor av *doppingar* av alla tre aktuella arterna, likaledes massor av *änder/gäss* av totalt sju arter, ett tiotal *white pelicans*, femton *glossy ibises*, hundratals *avocets* och *black-winged stilts* och mycket mer.

Ny art blev *african sedge warbler* och den totala listan kom då slutligen att omfatta 482 arter – ett mycket gott antal om man jämför med andra resor som kört samma rutt.

Det goda resultatet kan i mångt och mycket tillskrivas vår reseledare Teet samt ett antal av resenärerna som antingen var väl pålästa eller starkt på alerten eller – oftast – både och.

Ett särskilt tack också till Eric Renman som var oerhört hjälpsam vid uppläggnen av resan.

Stig Holmstedt

OBS!

En fullständig version av JOKs resa till Namibia – Botswana – Sydafrika (31/10-21/11 2003) med bilder och artlistor finns via JOKs hemsida.

ÄNNU FLER NYA MEDLEMMAR HÄLSAS VARMT VÄLKOMNA TILL JOK

Jan Björk, Stenhamra
Gunnar Bergqvist, Sollentuna
Anders Delin, Stockholm
Maria Edmark, Stockholm
Katarina Hansson, Sollentuna
James Harju, Järfälla

Per Hedman, Upplands Väsby
Margaretha Hellberg, Hässelby
Jane Korpi, Upplands Väsby
Per Lindquist, Järfälla
Pauli Sulonen, Hässelby
Lars-Olof Thellner, Knivsta

JOK:s klisterdekal

JOK:s svarthakedopping, i form av klisterdekal, finns nu åter i lager och kan köpas hos:
Olle Bernard
Roland Jarvad
Mats Weiland
Bengt Sundberg
Pris: 10 kr/st

VÄRSTINGTOPPEN

År 2004 har hittills inte bjudet på något riktigt tungt i artväg, förutom den vita storken. Arter

som bl a sjöorre, kornknarr och mindre flug har dock intresserat flera av Järvas värstingar.

Värstingtoppens utseende 2004-08-31

Olle Bernard	224 arter –	senaste Järva X: Större piplärka	2003-10-27
"Matte" Weiland	221 arter –	senaste Järva X: Dvärgsparv	2003-09-15
Johan Wallin	216 arter –	senaste Järva X: Dvärgsparv	2003-09-15
"Rulle" Jarvad	213 arter –	senaste Järva X: Dvärgsparv	2003-09-15
"Micke" Björklund	207 arter –	senaste Järva X: Rödspov	2002-08-31
"Classe" Cronlund	207 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10
Kjell Bergman	206 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10
Tommy Eriksson	204 arter –	senaste Järva X: Dvärgsparv	2003-09-15
Anders Wahlstedt	203 arter –	senaste Järva X: Sjöorre	2004-05-02
Anders Nyberg	202 arter –	senaste Järva X: Gråspett	2003-02-25
Holger Stenson	202 arter –	senaste Järva X: Smalnäbbad sim	2004-05-26
Roland Sjöquist	200 arter –	senaste Järva X: Biätare	2000-08-05
Rolf Kåsjö	198 arter –	senaste Järva X: Vit stork	2004-06-06
Joakim Kling	198 arter –	senaste Järva X: Sjöorre	2004-05-02
Björn Weiland	198 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10
Björn Wester	197 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10
Svante Söderholm	195 arter –	senaste Järva X: Bändelkorsnäbb	2002-10-27
Göran Frisk	193 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10
Gustaf Gidlund	192 arter –	senaste Järva X: Sommargylling	2000-06-04
Bengt Sundberg	190 arter –	senaste Järva X: Gråhakedopping	2004-05-16
Bo Hallman	190 arter –	senaste Järva X: Härmsångare	2004-05-28
Lars Friberg	190 arter –	senaste Järva X: Kornknarr	2004-06-10

JOK-LARM - glad nyhet för alla artintresserade på Järva

Under sommaren startade JOK ett eget larm-system som har till uppgift att informera om de relativt sällsynta fåglar som glädjande nog ibland upptäcks på Järvafältet.

JOK-larmet fungerar som ett grupp-SMS via mobiltelefon och flera mycket väl fungerande larmsystem enligt denna modell finns sedan ett halvt år tillbaka i Skåne. Där har flera lokala grupper, vilka satsar hårt på s k microbirding, valt att satsa på denna typ av lokalt larmsystem.

Målsättningen med JOK-larmet är naturligtvis att snabbt kunna sprida information om spännande fåglar på Järvafältet till de medlemmar som är intresserade av att se dessa.

Eftersom larmen i princip endast kommer att gälla rastande/stationära fåglar finns en förhoppning att många medlemmar genom JOK-larmet skall hinna fram för att se dessa spännande fåglar.

Indirekt hoppas vi naturligtvis att genom denna service ytterligare kunna öka intresset för fågel-skådning Järvafältet och därmed också för områdets fågelfauna.

I praktiken fungerar JOK-larmet i korthet enligt följande:

Den som upptäcker en för norra Järvafältet relativt sällsynt fågel skickar ett SMS-textmeddelande om aktuell art, lokal o s v till ett särskilt telefonnummer.

Den som är ansluten till JOK-larmet erhåller därmed omedelbart informationen om den rara fågeln som ett SMS-meddelande.

Kostnad för mottaget larm är 0,50 kr.

Kostnaden för att skicka ett SMS-meddelande (= larm) brukar vara något mer än 1 krona.

Här brukar dock kostnaden variera något beroende på vilken mobiloperatör som nyttjas.

Anmälan till JOK-larm:

Om du tycker att detta låter intressant och där-för vill ansluta dig till JOK-larmet bör du kontakta vår larmchef Johan Wallin, som därefter översänder fullständiga uppgifter angående JOK-larmet, t ex vilka arter som skall larmas, aktuella SMS-nummer o s v.

Johan når du på nr 0701- 815262, alt. mail till johan.wallin@bredband.net

Det ryktas att

det under måndag morgon den 10/5 sågs enorma köer utanför tidningskioskerna. Vadan detta? Hade Robinson-Emma skaffat sig en ny kille? Nej icke så- det var i stället så att Svenska dagbladet presenterat ett referat från "Fågelskådningens dag" ute på Järvafältet. Artikeln kompletterades med bilder visande **Järvafältets tre värsta värstingar** i fräcka positioner.

PS: Enligt en tämligen säker källa noterades en klar tjejdominans i kioskköerna.

"Micke" Bergman i dagspressen utnämns till meteorolog. Visserligen kämpar nog Micke i sin yrkesroll som brandman ibland med högttryck, men någon riktig väderexpert är han nog ändå inte. Möjligen kan han spå väder, men den konsten klarar vi väl alla.

Den meteorolog som pressen alldeles säkert avsåg var JOKaren **"Micke" Norman**, känd som väderpresentatör i TV 4.

"Björne" Weiland börjat få till en skaplig däggdjurslista i Gamla stan. Tyngsta arterna på Björnes lista är hittills utter och bäver. Redaktör Olle, med solsken i blick, tänker så snart det är möjligt leverera lite blåbär till Björne och därmed starkt förbättra Björnes chanser till att få ett björnkryss.

biskopen i Stockholm, Caroline Krook, skådade fågel på Säby strandäng den 13/5.

Med JOKs representant **Bert Glennstål** som säker ledare fyllde biskopen sin artpåse, kanske utformad som en kollektihåv, med många Järvakryss. JOK-bladet tror emellertid inte att ens Bert kunde hjälpa biskopen med att kryssa någon GUDing i Säbysjön.

En del av tiden ägnade kanske Bert åt att diskutera ANDliga frågor med biskopen? Oj,oj,oj- nu känns det nästan som att redaktör'n drabbats av en akut släng av Hegerforssjukan!

Eva Ekman arbetar intensivt på en motion till Sveriges Ornitologiska Förening.

I denna föreslår Eva att man skall förlänga Ölands södra udde, så att de som skådar på udden kommer närmare förbisträckande och ibland svårartade fåglar typ lommar och alkor. För att inte förstöra uddens kulturvärden kommer JOK-bladet därför att verka för, att om udden förlängs, byggnader som fyren, fyrbostaden m m flyttas söderut så att deras läge i förhållande till uddens spets bibehålls.

Seppo Haavisto kandiderar till titeln "Årets tältmästare" efter en imponerande uppvisning på Öland under "Flygarhelgen". Favoritskapet vilar just nu tungt på Seppo, trots att han vid detta tillfälle noterades för några småmissar som sannolikt orsakades av att det aktuella tältet tycktes sakna en tältpinne. Några vill göra gällande att det måste ha varit en s k finsk pinne som var på rymmen.

PS: Det ryktas att Fjällräven AB försöker anlita Seppo som huvudattraktion till nästa års vildmarksmässa.

Under temat "Det är av misstagen man lär sig" förväntas Seppo, naturligtvis med hjälp av egna erfarenheter, lära ut tältresningens svåra konst.

IKEA inom kort kommer att introducera en ny produkt som förväntas bli en lika stor klassiker som t ex bokhyllan "Billy".

Man räknar nämligen med att varje nattduksbord i det svenska folkhemmet under hösten kommer att prydas av väckarklockan "Seppo". Klockan namngiven av den kände störväckaren **Seppo Haavisto**, som genom sina effektiva uppvakningsmetoder t o m lyckades få **bröderna Weiland (Björne och Matte)** på fötterna varje morgon under "Flygarhelgens" Ölandsvistelse.

"Matte" Weilands sommartorp mitt i Närke numera brukar kallas för "Torp Utopia" i skådarkretsar.

Redaktör'n har hittills inte lyckats klura ut hur just detta torp förärats ett sådant magiskt och drömskt namn. För inte kan väl tomtkryss som brun glada, gråspett, svart rödstjärt och lavskrika ha spelat någon som helst roll vid namnvalet.

PS 1: Om du planerar att besöka "Torp Utopia" glöm då inte att ta med lämplig fågellitteratur som t ex havsfåglar, världens kolibrier och Australiens fåglar.

PS 2: Ordet **utopisk** betyder enligt Bra Böckers lexikon fantastisk, orealistisk, något som tillhör en fantasi-, dröm- eller idealvärld.

Tommy Eriksson drabbades av billöshet en dag i maj, vilket "tvingade" honom till skådning i bostadens närhet.

Detta resulterade i en trevlig upptäckt av en mindre flugsnappare på Hästa klack.

Sens moral:

Om Tommy lånade ut sin bil lite oftare skulle ännu fler spännande fåglar upptäckas i Barkarby med omnejd.

tre av de fyra JOKare som hade lyckan att se den vita stork som besökte Järvafältet saknade sökare.

Den fjärde JOKaren som såg storken var Club 300s sökarsvarige **Anders Eriksson**, vars sökare just den aktuella dagen behagade vara ur funktion. Således var det ingen JOKare med sökare, åtminstone med fungerande sådan, som fick se storken.

Sens moral:

Det går tydligen mycket bättre att skåda vit stork på Järvafältet om man inte har någon sökare.

Johan Wallin och redaktör'n i samarbete med den vita stork som så plötsligt valde att parkera på Järvafältet satt nytt Angarnrekord. Vårt besök, vid den normalt mycket attraktiva fågellokalen, varade under 14 minuter och 37 sekunder, vilket tycks vara den kortaste tid som någon "seriös" skådare besökt Angarn. Vi hade i alla fall tur med vädret som man brukar säga, sol hela tiden, innan vi akut begav oss iväg hem till Järvafältet.

PS: Vi hann trots det korta besöket ändå med att studera den isländska rödspoven som rastade på lokalen. Däremot hann vi inte hem till storken.

Svante Söderholm fått stuva om i sin pryd-
nadshylla för att ge plats åt en vattenrall.
Rallen, obs ej levande, utgör den utmärkelse
som Angarngruppen årligen delar ut till den
medlem som utfört extra värdefulla insatser
för fågelfaunan vid Angarn.

JOK-bladet gör sig gärna till röst för alla
JOKare och överlämnar ett stort och synner-
ligen välförtjänt **GRATTIS** i form av en
unison rallgrymtning till Svante.

än finns det hopp för JOK. Det tycks nämligen
inte vara så som så många tror, att det bara är
ett gäng gubbar och några gummor som utgör
klubbens aktiva skådartrupp.

Vid SOF:s ungdomsläger i Fläckebo (Väst-
manland) deltog **Jon Jörpeland**, **Rasmus
Elleby**, båda JOKare av den yngre modellen.
Dessutom ryktas det att några (2 st) hård-
skådande **döttrar till Kallhälls-JOKare**
också var med på lägret.

Detta visar att det trots allt sker en förnygring
i JOK, vilket naturligtvis är mycket önskvärt
och positivt, samt ett villkor för klubbens
överlevnad.

Martin Tjernberg drog från Hjälstaviken
till Järva för att årskryssa grå flugsnappare.
Förutom den alltid lika häftiga grå flug-
snapparen bjöd Järva som extrabonus på
en sjungande blåhake i praktdräkt.

JOKs eminenta kassör **Göran Lettstrand** i
somras satte nytt rekord i fristilsloppning med
tub på sträckan Rocksta och Säby gård.
Vid målet belönades en något svettig "Lettis"
med plats i en sk dragbil till en för honom
okryssad svartvingad vadarsvala i Ledskär.
PS: Att "Lettis" valde en av årets absolut
varmaste dagar (+30 grader) till att sätta nytt
rekord på gör ju bara insatsen än mer im-
ponerande.

Gunnar Siljestränd lyckades pricka in topp-
formen lagomt till OS, vilket resulterade i
upptäckter av ängshök och pungmes.
Nu oroas naturligtvis vän av ordning om
Gunnar möjligen har kört samma tablett-
träningsprogram som några grekiska sprinters.

Percy Fredriksson kandiderar till titeln
"Årets stigfinnare" eftersom han under åt-
skilliga timmar trampat runt i Järvaskogarna
och lyckats finna stigar som ingen trodde fanns.
Mellan alla stigar upptäckte Percy även en
järpe, vilket förmodligen utgjorde ett av målen
för hans ivriga skogstrampande.

Club 300s register utgör ett avslöjande bevis
på att ett antal JOKare tycks ha svikit Järvafältet
så pass ofta så att de lyckats se över 400 arter i
Sverige.

Bland "svikarna", som hängs ut offentligt enligt
nedan, finns hur otroligt detta ändå kan tyckas
t o m några styrelsemedlemmar:

Peter Bergman , Rosersberg	417 arter
Martin Tjernberg , Örsundsbro	416 arter
Bosse Carlsson , Vallentuna	412 arter
Johan Wallin , Kista	408 arter
Magnus Jäderblad , Stockholm	405 arter
Olle Bernard , Järfälla	404 arter
Seppo Haavisto , Vallentuna	401 arter
Michael Bergman , Sollentuna	400 arter
Anders Eriksson , Solna	400 arter

Vän av ordning undrar naturligtvis hur det
kan vara möjligt att några styrelsemedlemmar
hunnit flänga runt i landet på kryssjakt med
tanke på det tunga styrelsearbetet i JOK.
Svaret är väl helt enkelt att dessa "hjältar"
begåvats med en utomordentlig flexibilitet.

NÅGRA FÅGLAR SOM SKÅDATS PÅ NORRA JÄRVA 24/4 - 31/8

Följande förteckning omfattar de mest intressanta observationer som JOK-Bladet fått kännedom om. Signatur (XX) överensstämmer med de som nyttjas i JOKs årsrapport.

April 24-30

Rördrommen kvar vid södra Säbysjön. Sågs även i 30-meterskärret den 28/4 (TC,HE).

Den 25-27/4 rastade 1 par **snatteränder** i södra Ravalen.

På Barkarbyfältet rastade 3 st **ljungpipare** den 28/4 (CC).

Den 28/4 sågs 2 st gamla **havsörnar** kretsa väster om Säbysjön (MW mfl).

En **dvärgbeckasin** observerades på Finnängen den 25-26/6 (KL,PU).

Den 27/4 sågs en **silvertärna** vid södra Säbysjön (MW,TC,TE).

I slutet av april observerades **göktytor** vid Ålsta (RK mfl), i närheten av Djupan (CC,GSI mfl) samt vid 30-meterskärret (JOK).

Maj

Vid Översjön fanns 1 par **storlom** och vid Säbysjön 2 par.

Från den 10/5 fanns 1 par **svarthakedopping** i Ravalen (MW). Några få observationer av arten gjordes även i Säbysjön.

Den 16/5 rastade en **gråhakedopping** i Ravalen (ML mfl).

Smådoppingar sågs under hela månaden i både Ravalen och Säbysjön. Enstaka obs av arten gjordes även vid Väsby sjöäng (JM,BS mfl).

Rördrom hördes "tuta" vid södra Säbysjön fram till den 16/5.

Sångsvanar (1 par) rastade vid flera tillfällen i områdets sjöar.

Resultatet av en **samhäckning mellan grågås och kanadagås** konstaterades vid Ravalen den 9/5 då 6 st s k hybrider upptäcktes (JK).

Årta, 1 par stationärt vid Säby strandäng.

Snatterand 1 ex. hane i Ravalen den 26/5 (RJ).

Den 23/5 rastade **bergand** med 1 par i södra Säbysjön (TH).

Den 2/5 rastade en **sjöorre** (hane) i Ravalen (IN,SK mfl).

Under slutet av maj sågs glädjande många **knipkullar**.

Från den 27/5 observerades spelflygande **bivråkar** vid Fornborgsberget (MW).

Havsörnar: 1 ex. över södra Säbysjön den 4/5 (OB,JM), 2 ex. tillsammans över Säby strandäng (HE,TE,OB) den 11/5, 1 ex. över 30-meterskärret den 20/5 (CC) samt 1 ex. över norra Säbysjön den 28/5 (TC).

Den 7/5 sträckte en **blå kärrhök** (hona) över Ravalen (MW,RJ).

Vårens första **lärkfalk** sågs vid Väsby sjöäng den 8/5 (AW). Senare under maj och även under juni uppehöll sig minst 2 st **lärkfalkar** vid bl a Älgkärrstippen, Säbysjön och Ravalen.

Den 21-22/5 hördes en **småfläckig sumphöna** vid Säby strandäng (TC,PF,KL). Från den 31/5 hördes 1-2 st **småfläckiga sumphönor** vid Väsby sjöäng (BWE,GSI mfl).

Mindre **strandpipare** var stationära på Säby strandäng. Största antal 6 ex. den 10/5 (OB). En **större strandpipare** rastade den 15-17/5 på Säby strandäng (JW,TC,RK mfl).

Senare under maj rastade ännu flera **större strandpipare**. Störst antal den 25/5 då 5 ex. (OB) samt den 30/5 då 4 ex. (JW mfl) rastade på strandängen.

Mosnäppor rastade i ett mycket större antal än normalt på Säby strandäng. Totalt bör närmare 60 st **mosnäppor** rastat på lokalen. Största antal noterades den 18/5 då 14 ex. rastade på Säby strandäng (JW). Samma antal, 14 st, rastade även den 24/5 (NJ).

Under maj rastade totalt 10-15 **brushanar** på Säby strandäng och i 30-meterskärret.

En **dvärgbeckasin** fanns på Säby strandäng den 5-6/5 (OB,RJ,JW mfl). På samma lokal sågs 2 st **dvärgbeckasiner** den 8/5 (JW,US mfl), 1 ex. den 10/5 (JW) samt 1 ex. den 13/5 (TC).

En grupp med ca 30 st **myrspovar** sträckte över Väsby gård den 9/5 (MW,RD,JW,OB).

15/5 rastade en **myrspov** på Barkarbyfältet (KL).

Den 15/5 rastade 7 st **svartsnäppor** på Säby strandäng (JW,TC mfl) och 2 st vid Bögs våtmark (RJ).

Vid Säby strandäng rastade 4 st **smalnäbbade simsnäppor** den 26/5 (JOK). Två av dessa fanns kvar den 27/5.

Fler **dvärgmåsar** observerades i området än någonsin tidigare och totalt sågs 130-140 st **dvärgmåsar** under perioden 3/5- 21/5.

Störst antal **dvärgmåsar** noterades vid Säbysjön och Ravalen den 3/5- ca 25 ex, den 6/5- ca 35 ex. och den 9/5 ca 50 ex.

Även **silvertärnor** observerades i ett betydligt större antal än normalt och under perioden 3/5 - 11/5 observerades totalt ca 35 st **silvertärnor** vid Ravalen och Säbysjön.

Den 6/5 observerades 3 st **svarttärnor** vid södra Säbysjön (NJ,BH mfl).

Från den 18/5 fanns en **gök** vid Ravalen (GSI, PF,RJ mfl). **Gök** hördes även ropa vid Väsby sjöäng den 19/5 (JH) och den 29/5 (GSI).

Göktytor observerades enligt följande:

1/5, 20/5, 22/5 1 ex. nära Älgkärrstippen (RK,CC,MBO).

1-7/5 1 ex. vid 30-meterskärret (RK,CC mfl).

6/5 1 ex. vid Säbysjöns fågeltorn (NJ).

11/5+30/5 1 ex. vid Finnängen (MW+ÖH).

29/5 1 ex. väster om Rocksta (JH).

30/5 1 ex. besökte holk vid Finnängen (ÖH).

I mitten av maj kunde vi med glädje notera hur en mindre grupp med **backsvalar** upptäckt en jordhög, lämplig för bobygge, norr om Barkarbyfältet.

Årets första **tornseglare** observerades den 4/5 (JM,OB,RD). Samma dag anlände också vårens första **näktergal** (BH).

En rastande och sjungande **blåhake** (hane) rapporterades vid nordvästra Ravalen den 8/5 (MW,MT mfl).

En **gräshoppsångare** hördes tillfälligt nära Älgkärrstippen den 8/5 (IE).

Kärrsångaren, som troget återvänder till området väster om Järfälla kyrka, anlände den 30/5 (KY,TE mfl).

Härmsångare observerades enligt följande:

21/5 1 ex. nordväst om Barkarbyfältet (KL).

29-30/5 1 ex. vid Rocksta (MBO,PF mfl).

24-31/5 1 ex. väster om Järfälla kyrka (TE mfl).

29/5 1 ex. nära Säby strandäng (TC).

29-30/5 1 ex. vid Rocksta (MBO,PF mfl).

30/5-2/6 1 ex. vid Hägerstalund (JW,MW mfl).

Den 24/5 upptäcktes en **mindre flugsnappare** vid Hästa klack (TE).

Skäggmesar observerades vid Säbysjöns fågeltorn med 3 ex. den 3/5 (PF) och 2 ex. den 24/5 (KL).

En **rosenfink** hördes sjunga i Barkarby kyrkby den 26/5 (TE mfl). Återupptäcktes väster om kyrkan den 27/5 (KB mfl).

Den 28/5 hördes 2 st **rosenfinkar** vid Ravalen (MW,IE mfl) och den 29/5 1 ex. vid Väsby sjöäng (RK).

Juni

Två av områdets **storlomspar** lyckades bra med häckningen. Paret i Översjön, samt det södra paret i Säbysjön, visade upp 2 ungar vardera.

Den 29/6 upptäcktes såväl **smådoppingungar** vid Jägarkullen (GSI) samt **svarthakedoppingungar** vid norra Ravalen (MW).

En **storskarv** sågs vid flera tillfällen fiska i södra delen av Säbysjön (JOK).

Den 6/6 sågs en **rördrom** flygande vid Jägarkullen (JOH).

Den 6/6 rastade en **vit stork** under 15-20 minuter på Väsby sjöäng (RK,LES). Storken sågs även över bl a Hansta (AE), Barkarbyfältet (gmS) samt nära Spånga kyrka (TSA).

Skedand visade upp ungar vid Säbysjön (2 kullar) och Väsby sjöäng (1 kull).

Brunand vid Säbysjön (3 kullar) och Ravalen (1 kull).

Kricka (1 kull) och **vigg** (2 kullar) vid Säby strandäng.

En **snatteband**, hane, rastade vid Säby strandäng den 10/6 (JOK) och Ravalen den 11/6 (RJ).

Bivråkar och **lärkfalkar** uppehöll sig vid bl a Fornborgsberget och Älgkärrstippen.

Brun kärrhök häckade med 2 par vid södra Säbysjön.

En **ängshök** (hane) sträckte över Älgkärrstippen den 7/6 (MW,IE).

Vattenrall hördes på betydligt fler platser än normalt vid såväl Ravalen som Säbysjön.

Småfläckig sumphöna hördes, åtminstone fram till mitten av juni, vid Väsby sjöäng och vid 30-meterskärret (RK,PF,PU mfl). Vid Säby strandäng hördes arten endast den 5/6 (RK,RLU).

En **kornknarr** hördes norr om Barkarby flygfält den 10/6 (IE mfl).

Kullar av rörhöna noterades vid Säby strandäng (JOK), Vibyåsen (MBO) och Ravalen (gmMW).

Retursträcket av vadare startade redan den 2/6. Vid Säby strandäng observerades under perioden bl a relativt många **brushanar** och **svartsnäppor**. Störst antal noterades den 25/6 då 22 st **brushanar** och 11 st **svartsnäppor** rastade på strandängen (TC mfl).

Under senare delen av månaden blev alltför **skrattnäsungar** flygga och vid månadsskiftet juni-juli var ca 400 ungar redan på vingarna.

Den 10/6 rastade en **turkduva** tillfälligt vid Säby gård (IE).

Kattugglekullar har rapporterats från norra Ravalen (RJ), södra Hansta (CC) och nära Djupan (KEF).

Göktytor observerades i år på glädjande många platser. Arten hördes under juni vid Finnängen, Boda äng, obsplatsen vid Säby strandäng, Säby gård, 30-meterskärret, Ålsta samt norr om Rocksta.

En häckning av **mindre hackspett** konstaterades söder Ravalen (MW) och juvenila **mindre hackspettar** sågs vid Säby gård (OB, JM).

Efter fjolårets kraftiga minskning beträffande häckande **gulärlor** på Säby strandäng är det positivt att notera årets resultat då 6-7 par åter häckar på lokalen.

Periodens enda **härmsångare** hördes vid Hägerstalund den 2/6 (MW).

Kärrsångaren vid Järfälla kyrka var kvar. Den **mindre flugsnappare** vid Hästa klack fanns kvar fram till åtminstone den 5/6. En **mindre flugsnappare** observerades tillfälligt vid Säby gård den 2/6 (MW).

Skäggmesar häckade åter vid Säbysjön och den 29/6 sågs 6 juvenila vid fågeltornet (OB). Den 12/6 hördes en **rosenfink** vid Väsby sjöäng (gmS).

Juli

Smådopping uppvisade 2 kullar vid Säbysjön. Även vid Ravalen upptäcktes smådoppingungar.

I slutet av juli sågs allt oftare en **rördrom** flyga vid såväl södra som norra Säbysjön. Har arten möjligen häckat vid sjön?

Några få **storskarvar** fiskade dagligen i Säbysjön.

Vid södra delen av Säbysjön häckade 2 st par **brun kärrhök**, vilket resulterade i att minst 6 st nya bruna kärrhökar blivit flygga.

Lärkfalkar (1 par) och **bivråkar** (troligen 2 par) bedöms försöka häcka i området.

Rörhönor häckade framgångsrikt vid Ravalen, Säby strandäng och Viabyåsen.

En **myrspov** rastade på Säby strandäng den 20/7 (TC, JW mfl) och den 27/7 sträckte en grupp med ca 100 st **myrspovar** över Säbysjön (CC, RJ, OB).

Skrattmåskolonin vid Säby strandäng bestod i år av ca 1500 par, vilket är något färre än under de senaste åren.

Antalet flygga ungar blev i år minst 1000 st, vilket glädjande nog är något flera än ifjol. Detta trots att kolonin minskat i storlek med några hundra par.

Skrattmåskolonin är trots sin minskning fortfarande en av landets ca 10 största.

I en jordhög norr om Barkarby flygfält valde i år några få par med **backsvalar** att häcka. Antalet bohål var 10-15 st men sannolikt lyckades bara 2-3 par få fram flygga ungar. Detta utgör den första konstaterade häckningen för arten på Järvafältet sedan 1995.

Den 1/7 hördes en **rosenfink** söder om Säbysjöns fågeltorn (BN, PF).

Augusti

Vid södra Säbysjön konstaterades kull nr 3 och 4 för **smådopping** (OB mfl).

Vid Ravalen sågs totalt 8 st unga **smådoppingar** den 30/8 (MW).

En ung **svarthakedopping** uppehöll sig vid södra Säbysjön från den 12/8.

Rördrommen vid Säbysjön sågs åtminstone fram till mitten av augusti.

I södra delen av Säbysjön sågs honfärgade **stjärtänder** med 1 ex. den 15/8 (JW) och 2 ex. den 16/8 (PF).

Unga bivråkar observerades vid Fornborgsberget (MW mfl) samt vid Säbysjön (JOK).

Den 8/8 sågs en **havsörn** över Säbysjön (DE) och den 23/8 1 ex. över 30-meterskärret (JM). Från Fornborgsberget gjordes under perioden 21-31/8 ca 10 observationer av **havsörnar** (MW mfl).

På morgonen den 16/8 jagade en ung **ängshök** på Barkarbyfältet (GSI).

Den 17/8 sågs små ungar av **vattenrall** vid Jägarkullen (MW, RJ) och söder om Säbysjöns fågeltorn.

Den 20/8 sträckte 2 st **strandskator** över Ravalen (RJ).

På Barkarbyfältet rastade under perioden **ljungpipare**, **brushanar** och några få **storspovar**. Den 31/8 rastade en **mosnäppa** vid Viaby gårds dammar (MW).

En **skräntärna** sträckte över Säbysjön den 2/8 (JM).

Höstens första **blåhake** i området upptäcktes NV om Barkarby flygfält den 26/8 (JW).

Den 17/8 sågs och hördes en **pungmes** i södra delen av Säbysjön (GSI mfl). Utgör 1:a observationen av arten på norra Järvafältet sedan 1993.

Vid Fornborgsberget rastade 4 st **korsnäbbar** den 20/8 samt ytterligare 1 ex. den 21/8 (MW).